

GORJANI

MJESTO
LJUDI
IDENTITET
BAŠTINA

Znanstveno-stručni skup

"Gorjani – mjesto, ljudi, identitet, baština"

Gorjani, 19. – 21. listopada 2022.

PROGRAMSKA KNJIŽICA

Organizator skupa i nakladnik

Općina Gorjani

Za nakladnika

Ivan Lović, općinski načelnik

Suorganizatori skupa

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar

Hrvatsko katoličko sveučilište

Hrvatski institut za povijest

Fakultet hrvatskih studija

Hrvatski restauratorski zavod

Programski odbor

Hrvoje Kekez, Ivan Lović, fra Ivica Jagodić, Ivana Hirschler Marić, Robert Skenderović, Petar Ušković Croata, Dražen Živić (predsjednik)

Organizacijski odbor

Željko Babić, Darko Bunoza, Stjepan Karalić, Darko Kelava, Zvezdana Kereta, Ivan Lović, Tea Milanović, Andrea Palcer, Vladimir Perić

Urednik

Dražen Živić

Lektura i dizajn logotipa skupa

Žaklina Kurmaić

Grafička priprema, dizajn i tisak

Symbol d.o.o.

Sponzori

„Čazmatrans“, Vukovar

Općina Gorjani

GORJANI

MJESTO
LJUDI
IDENTITET
BAŠTINA

ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP

*Gorjani - mjesto,
ljudi, identitet,
baština*

Gorjani, 19. – 21. listopada 2022.

PROGRAMSKA KNJIŽICA

Gorjani, listopad 2022.

Predgovor

Općina Gorjani kao organizator te Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Hrvatsko katoličko sveučilište, Hrvatski institut za povijest, Hrvatski restauratorski zavod i Fakultet hrvatskih studija kao suorganizatori, zajedničkim naporima organiziraju znanstveno-stručni skup pod naslovom „Gorjani – mjesto, ljudi, identitet, baština“, koji se održava 19., 20. i 21. listopada 2022. godine u Gorjanima.

Ideja za organiziranje znanstveno-stručnog skupa proizišla je iz velikoga značenja mjesta Gorjani i njegove uže i šire okolice u arheološkom, povijesnom, demografskom, društvenom i kulturološkom kontekstu te u želji da se konferencijskim priopćenjima, kao i radovima koji će se nakon održanog skupa objaviti u znanstvenoj publikaciji (zborniku radova), produbi i proširi do sada stečeno znanje o brojnim znanstveno relevantnim, pa i društveno aktualnim aspektima/temama iz povijesti Gorjana te života i rada njegovih žitelja – nekada i danas.

U Programskoj knjižici donosimo sažetke svih priopćenja koja će se prezentirati na skupu, kao i životopise sudionika skupa. Iz programa i podnesenih sažetaka vidljivo je da je skup multidisciplinarnog i interdisciplinarnog karaktera i da smo skup tematski dizajnirali kroz sadržajnu i kronološku dimenziju, što će, vjerujem, pridonijeti njegovoj zanimljivosti i znanstvenoj fundiranosti.

Kao predsjednik Programskog odbora te urednik programske knjižice zahvaljujem se autorima priopćenja koji su se s radošću i velikom gorljivošću odazvali našem pozivu, što znači da su prepoznali važnost osnovne teme skupa. Ujedno, zahvaljujem se organizatoru i svim suorganizatorima na suradnji oko znanstvene, stručne i logističke pripreme skupa, napose Programskom i Organizacijskom odboru koji su proteklih godinu dana predano radili na koncepciji i realizaciji skupa. Dakako, velika hvala i sponzoru, tvrtki „Čazmatrans“ iz Vukovara i njezinu direktoru Robertu Šimleši, na velikodušnoj potpori.

Urednik

Dražen Živić

Program skupa

19. listopada 2022.

SRIJEDA

DOM DVD-A GORJANI, DJEČJI VRTIĆ "KRIJESNICA GORJANI"

- 15.00** Registracija sudionika (Dom DVD-a Gorjani)
- 16.00** Svečano otvorenje skupa i pozdravne riječi uzvanika i predstavnika (su)organizatora skupa (Dom DVD-a Gorjani)
- Nastup KUD-a "Gorjanac"

PLENARNA PREDAVANJA

Moderator Dražen Živić

- 17.00 - 17.20** **Urbani razvoj Gorjana u srednjem vijeku**
Danijel Jelaš
- 17.20 - 17.40** **Arheološka topografija i toponimija na prostoru Općine Gorjani**
Jelena Boras; Ivana Čatić
- 17.40 - 18.00** **Ljelje iz Gorjana, proljetni ophod i svjetska baština**
Ivan Lović
- 18.00** Svečano otvorenje izložbe "Gorjani - pod suncem, pod zemljom" (Dječji vrtić "Krijesnica Gorjani")
- 19.00** Prijem dobrodošlice (Dom DVD-a Gorjani)

20. listopada 2022.

ČETVRTAK

DJEČJI VRTIĆ "KRIJESNICA GORJANI"

1. SJEDNICA

GORJANI U POVIJESNOJ RETROSPEKTIVI – OD SREDNJEG VIJEKA DO SUVREMENOG RAZDOBLJA (I)

Moderator Robert Skenderović

- 9.00 - 9.15** **Izvori za povijest Gorjanske bitke**
Stanko Andrić

- 9.15 - 9.30** **Paleografsko-diplomatička i heraldička analiza dviju grbovnica srednjovjekovne velikaške obitelji Gorjanskih**
Tomislav Galović; Petar Ušković Croatia
- 9.30 - 9.45** **Kćeri, supruge, udovice, gospodarice. Položaj i uloga pripadnica velikaške obitelji Gorjanski u razvijenom i kasnom srednjem vijeku**
Marija Karbić
- 9.45 - 10.00** **Slavonska vojna Hansa Katzianera i kobni poraz kod Gorjana 1537. godine**
Nataša Štefanec
- 10.00 - 10.15** **Gorjani na kartografskim prikazima iz 16. i 17. stoljeća**
Hrvoje Kekez
- 10.15 - 10.30** Stanka uz osvježanje

2. SJEDNICA

GORJANI U POVIJESNOJ RETROSPEKTIVI – OD SREDNJEG VIJEKA DO SUVREMENOG RAZDOBLJA (II)

Moderator Hrvoje Kekez

- 10.30 - 10.45** **Gorjani od oslobođenja od osmanske vlasti do sredine 18. stoljeća (1698. – 1749.) – Društveno-ekonomska analiza**
Milan Vrbanus
- 10.45 - 11.00** **Gorjani u crkvenoj povijesti – od oblikovanja srednjovjekovnog grada do današnje župe**
Daniel Patafta
- 11.00 - 11.15** **Župnici župe Gorjani**
Luka Marijanović
- 11.15 - 11.30** **Spomenica župe Gorjani**
Dražan Kušen
- 11.30 - 12.00** Rasprava
- 12.00 - 13.00** Stanka za ručak (Kulturno-turistički centar Lucije Karalić)

3. SJEDNICA

GORJANI U POVIJESNOJ RETROSPEKTIVI – OD SREDNJEG VIJEKA DO SUVREMENOG RAZDOBLJA (III)

Moderator Petar Ušković

- 13.00 - 13.15 **Političke i društvene prilike u Gorjanima na razmeđu 19. i 20. stoljeća**
Branko Ostajmer
- 13.15 - 13.30 **Gorjani za vrijeme Kraljevine SHS / Kraljevine Jugoslavije (1918. – 1941.)**
Ivan Zubac
- 13.30 - 13.45 **Gorjani u Domovinskom ratu**
Borna Marinić
- 13.45 - 14.00 **General Imra Agotić u arhivskom gradivu Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata**
Željka Križe
- 14.00 - 14.15 Stanka uz osvježenje
-

4. SJEDNICA

DEMOGRAFSKI, DRUŠTVENI I KULTURNI RAZVOJ GORJANA (I)

Moderator Hrvoje Kekez

- 14.15 - 14.30 **Katoličko stanovništvo Gorjana u doba osmanlijske vladavine**
Robert Skenderović
- 14.30 - 14.45 **Geografske i demografske značajke Općine Gorjani**
Nenad Pokos; Ivo Turk
- 14.45 - 15.00 **Nijemci u Gorjanima**
Vladimir Geiger
- 15.00 - 15.15 **Aktualne demografske prilike u Općini Gorjani (2011. – 2021.)**
Dražen Živić; Ivana Žebec Šilj

- 15.15 - 15.30** **Poljoprivreda u prošlosti Gorjana**
Ivan Lović
- 15.30 - 16.00** Rasprava
- 18.00** Posjet ordinarijatu Đakovačko-osječke nadbiskupije
- 19.00** Svečana večera (Đakovo, restoran „Budimir“)

21. listopada 2022.

PETAK

DJEČJI VRTIĆ "KRIJESNICA GORJANI"

5. SJEDNICA

ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I BAŠTINA GORJANA (I)

Moderatorica Tatjana Lolić

- 9.00 - 9.15** **Daljinska istraživanja arheološkog krajolika na području Gorjana i Tomašanaca**
Rajna Šošić Klindžić; Hrvoje Kalafatić; Bartul Šiljeg
- 9.15 - 9.30** **Arheološka slika srednjovjekovnog garskog naselja i dominikanskog samostana**
Ivana Hirschler Marić; Andrej Janeš
- 9.30 - 9.45** **Samostan kao središte monetarne raznolikosti – primjer srednjovjekovnog novca pronađenog tijekom arheoloških istraživanja dominikanskog samostana i crkve sv. Margarete u Gorjanima**
Luka Štefan
- 9.45 - 10.00** **Arhitektonska plastika srednjovjekovne crkve u Gari**
Iva Papić
- 10.00 - 10.15** **Bioarheološka slika koštanih ljudskih ostataka u Gorjanima**
Željka Bedić
- 10.15 - 10.30** Stanka uz osvježenje

6. SJEDNICA

ARHEOLOŠKA ISTRAŽIVANJA I BAŠTINA GORJANA (II)

Moderator Zoran Wiewegh

- 10.30 - 10.45** **Arheološka istraživanja na prostoru kapele sveta Tri kralja / osmanske kule Jahja-bega u Gorjanima**
Ivana Hirschler Marić
- 10.45 - 11.00** **Kapela Sveta tri kralja u Gorjanima, rezultati konzervatorsko-restauratorskih istraživanja**
Irena Pauk Sili
- 11.00 - 11.15** **Korespondencija Šime Ljubića i župnika Antuna Bogetića, muzejskog povjerenika u Gorjanima**
Ana Solter
- 11.15 - 11.30** **Potencijal prezentacije prapovijesnih lokaliteta u Gorjanima**
Rajna Šošić Klindžić; Jacqueline Balen; Marin Mađerić
- 11.30 - 12.00** Rasprava
- 12.00 - 13.00** Posjet arheološkim nalazištima
- 13.00 - 14.00** Ručak (Kulturno-turistički centar Lucije Karalić)
-

7. SJEDNICA

DEMOGRAFSKI, DRUŠTVENI I KULTURNI RAZVOJ GORJANA (II)

Moderator Dražen Živić

- 14.00 - 14.15** **Što se jelo u starim Gorjanima?**
Goran Tomac; Magdalena Kolenc; Kim Korpes
- 14.15 - 14.30** **Povijest školstva u Gorjanima**
Antun Bagudić
- 14.30 - 14.45** **Narodna baština Gorjana - tradicijska kultura**
Adam Pavić

- 14.45 - 15.00** **Baština tradicijskog ženskog odijevanja u Gorjanima kroz godinu i liturgijski kalendar**
Manda Svirac
- 15.00 - 15.15** Stanka uz osvježenje

8. SJEDNICA

DEMOGRAFSKI, DRUŠTVENI I KULTURNI RAZVOJ GORJANA (III)

Moderatorica Ivana Hirschler Marić

- 15.15 - 15.30** **Prigodnice Adama Filipovića Heldentalskog Ignjatu Brliču kao kulturni činovi**
Mirko Ćurić
- 15.30 - 15.45** **Konzervatorsko-restauratorska istraživanja u unutrašnjosti i rekonstrukcija zidnog oslika u Župnoj crkvi sv. Jakova apostola u Gorjanima**
Irena Pauk Sili
- 15.45 - 16.00** **Pisana baština Lucije Karalić s posebnim osvrtom na rukopis *Zadruga Karalić***
Marija Raguč
- 16.00 - 16.30** Rasprava i završetak rada skupa
- 17.00** Večera (Lovački dom, šuma Sibik)

Sažetci

AUTOR **Danijel Jelaš**

NASLOV
RADA

Urbani razvoj Gorjana u srednjem vijeku

SAŽETAK

Srednjovjekovni Gorjani pripadaju kategoriji naselja koja svoj urbani status ponajprije duguju činjenici da je ondje bilo sijelo važne velikaške obitelji. U kasnom srednjem vijeku takva naselja brojnošću u potpunosti nadilaze starije urbane centre s kraljevskim povlasticama te dijecezanska sijela. Štoviše, mnogi kraljevski gradovi u 15. stoljeću dolaze u privatne ruke, a pojedini gradovi uglednijih velikaša, poput Iloka, u pogledu pravnog statusa i urbanih atributa počinju zauzimati značajno mjesto u gradskoj mreži kasnosrednjovjekovne Ugarske. Stjecanjem gradskog statusa, vjerojatno negdje u drugoj polovici 14. stoljeća, Gorjani su se umnogome uklopili u opću sliku navedene gradske mreže. Ipak, tijekom razvoja naselja obilježile su i određene posebnosti koje će se razmotriti i u ovom izlaganju. Kronični nedostatak izvora za proučavanje srednjovjekovne povijesti predstavlja nepremostivu prepreku za bilo kakvo obuhvatnije i detaljnije proučavanje gradske povijesti srednjovjekovnih gradova na prostoru donjeg dravsko-savsko-dunavskog međurječja. Gorjani tu nisu iznimka, pa sačuvani pisani izvori te materijalni ostaci pružaju uvid tek u osnovne konture razvoja grada – od pitanja urbogeneze, vlasništva, pravnog statusa i administrativnog ustrojstva do tema poput lokalnog gospodarstva, crkvene povijesti, topografije, pa i povijesne demografije. Dakako, povijest srednjovjekovnih Gorjana isprepletena je s poviješću velikaške obitelji Gorjanski, čiji je utjecaj bio presudan za zbivanja u samom gradu.

AUTORICE

Jelena Boras i Ivana Čatić

NASLOV
RADA*Arheološka topografija
i toponimija na prostoru
općine Gorjani*

SAŽETAK

U radu se tematiziraju do sada zabilježeni arheološki lokaliteti na prostoru općine Gorjani te se analiziraju toponimi zabilježeni na istom prostoru od 18. stoljeća do danas. U prvom dijelu rada polazište su prva istraživanja provedena u Gorjanima još u 19. stoljeću putem izvještaja gorjanskog župnika Antuna Bogetića, a nastavlja se razvojem procesa bilježenja ostalih lokaliteta do današnjih dana putem prikupljanja materijala, terenskih pregleda ili arheoloških istraživanja. U drugom dijelu rada obrađuju se povijesni i suvremeni toponimi zabilježeni na prostoru općine Gorjani te analizira njihova povezanost s arheološkim lokalitetima kao i prisutnost u povijesnim izvorima. Određeni se toponimi detaljnije razrađuju kroz jezičnu analizu i motivacijsku razredbu.

AUTOR **Ivan Lović**

NASLOV
RADA

Ljelje iz Gorjana, proljetni ophod i svjetska baština

SAŽETAK

Godišnji proljetni ophod ljelja održava se u Gorjanima na katolički blagdan Duhova. Iako su o početku održavanja običaja postojale određene narodne legende, njegovo podrijetlo veže se uz staroslavensku mitologiju i obred inicijacije. Glavnu ulogu u ophodu imaju djevojke, koje su obučene u specifičnu narodnu nošnju, kakva se u drugim prigodama nije odijevala. Na sebi imaju raznobojnu svilenu odjeću s okićenim muškim šeširom na glavi, a u ruci sablju. Ljelje s pjesmom obilaze selo te ulaze u dvorišta, gdje ih na ulaznim vratima dočekuju domaćini. U dvorištu pjevaju prigodnu pjesmu, izvode ritualni obred te plešu kolo u pratnji svirača. Tradicionalno ih prati gajdaš, a ukoliko nema gajdaša, onda samičar ili tamburaši te dva mladića s košarom, koji sakupljaju darove. Domaćini počaste ljelje hranom i pićem te ih darivaju, a zatim odlaze do sljedeće kuće gdje ponovno izvode istu radnju. Običaj se sačuvao do današnjeg dana te predstavlja vrijedan i jedinstven oblik kulturne baštine koji je od 2007. godine upisan na listu zaštićenih nematerijalnih kulturnih dobara Republike Hrvatske, a od 2009. godine upisan je na UNESCO-ovu Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva. Ljelje danas djeluju u sastavu Kulturno-umjetničkog društva „Gorjanac“. Osim u ophodu selom ljelje od 1950-ih godina izvode običaj i na sceni. Nastupale su već na prvoj Međunarodnoj smotri folkloru u Zagrebu, prvim Vinkovačkim jesenima te prvim Đakovačkim vezovima, a zatim i na raznim drugim manifestacijama na području Hrvatske te u inozemstvu. Najvažniji scenski nastupi održani su u Japanu i Južnoj Koreji. Osim što su vrijedna kulturna baština, ljelje predstavljaju potencijal za razvoj turizma.

AUTOR **Stanko Andrić**

NASLOV
RADA

Izvori za povijest Gorjanske bitke

SAŽETAK

U srpnju 1386. kraljica majka Elizabeta, udovica Ludovika I. Anžuvinca, i njihova kći mlada kraljica Marija boravile su u Đakovu u posjetu bosanskom biskupu Jurju. 25. srpnja 1386. našle su se na putu iz Đakova u obližnje Gorjane u pratnji bivšeg palatina i tadašnjeg hrvatskog bana Nikole Gorjanskog, više dvorskih dostojanstvenika i službenika te članova Nikoline obitelji i družbe. Na tom su im putu postavili zasjedu bivši mačvanski ban Ivaniš Horvat, njegov brat Ladislav i vranski prior Ivan od Paližne s određenim brojem pristaša. Savez protivnika tadašnjeg budimskog dvora na to se odlučio kako bi poravnao račune za ubojstvo, izvršeno u veljači iste godine, kralja Karla II. Dračkog od roda napuljskih Anžuvinaca, kojeg su braća Horvati doveli na ugarsko-hrvatsko prijestolje kao legitimnog nasljednika krune. U prepadu nadomak Gorjana obje kraljice i glavnina njihove pratnje bile su zarobljene, a više članova pratnje je usmrćeno. Među zarobljenima tako se našao Stjepan Korođski, Pavao Alšanski s dvama sinovima, Ivan Treutel od Nevne, Ivan Morovički, Stjepan Kaniški i Akoš Mikčev od Prodavića. Među ubijenima bili su ban Nikola Gorjanski, njegov bratić Ivan te Blaž Forgách, glavni peharnik i ubojica Karla Dračkog. O tom značajnom vojno-političkom događaju podatke donose raznovrsni suvremeni i kasniji pisani izvori. U ovom izlaganju opisat će se najvažniji takvi tekstovi – koji spadaju u dvije glavne skupine što ih se tradicionalno razlikuje u historiografiji, narativnu i diplomatsku. Pritom će se pokazati da se unutar diplomatske skupine mogu razlikovati s jedne strane izvori koji po svojem postanku i sadržaju spadaju u neposredan tijek zbiivanja (oni ne opisuju događaj, nego sudjeluju u njegovoj tvorbi), a s druge strane manje ili više kasniji izvori koji iz naknadne perspektive oblikuju pripovijest o tome što se dogodilo (to su narativni dijelovi ugrađeni u diplomatske dokumente, najčešće vladarske povelje).

AUTORI Tomislav Galović i Petar Ušković Croata

NASLOV
RADA

Paleografsko- diplomatička i heraldička analiza dviju grbovnica srednjovjekovne velikaške obitelji Gorjanskih

SAŽETAK

Unutar korpusa hrvatske heraldičke baštine zasebno mjesto zauzimaju grbovnice (*litterae armales*) velikaških obitelji. One – kako svojim brojem tako i svojim sadržajem i kvalitetom umjetničke izrade – čine važan i nezaobilazan segment u hrvatskoj heraldici, njezinu proučavanju i vrjednovanju u okvirima zapadne i srednjoeuropske heraldike. Za razliku od drugih heraldičkih realizacija, u vidu npr. kamenih ili keramičkih izvedbi grbova, ili pak onih zastupljenih u rukopisnim armorijalima, grbovnice kao diplomatička vrela pružaju najviše podataka te brojne i nadasve različite istraživačke perspektive (ponajprije, dakako, one heraldičke, a potom paleografske, diplomatičke, genealoške, sfragističke te povijesno-umjetničke, ali i filološke). U ovome izlaganju usmjerit ćemo se na paleografsko-diplomatičku i heraldičku analizu dviju grbovnica kojima se potvrđuje (obnavlja i obogaćuje heraldičkim elementima) grb velikaške obitelji Gorjanskih (*de Gara*). Ovi plemići, mađarskoga podrijetla, u drugoj polovici 13. stoljeća – zbog zasluga i vjerne službe – u posjed dobivaju Garu/Goru/Gorjan(e) u tadašnjoj Vukovskoj županiji koje tako postaje njihovo sjelo i izvorište familijarne denominacije. Spomenute grbovnice – koje su okosnica ovoga izlaganja – palatinu Nikoli II. Gorjanskom ml. (1366. – 1433.) – *magnificus Nicolaus de Gara, /.../ regni Hungariae comes palatinus* – izdao je u Parizu 26. ožujka 1416. ugarsko-hrvatski kralj i rimsko-njemački car Žigmund (Sigismund) Luksemburgovac (1368. – 1437.) te potom (zasebno) francuski kralj Karlo VI. Ludi (1368. – 1422.). Sama činjenica izdavanja grbovnice u isto vrijeme (s drukčijim datacijskim formulama u pogledu računanja početka godine: *stilus nativitatis* i *stilus Gallicus*),

i to od dvojice različitih vladara kuriozitet je sam po sebi, ali koji dakako ima svoje historiografsko objašnjenje. Izvornici navedenih grbovnica danas se nalaze i čuvaju u Slovačkom nacionalnom arhivu (Slovenský národný archív) u Bratislavi (fond/zbirka: Archív rodu Zay z Uhrovca, sign. Fasc. C. Nr. 7. et 8.), a digitalizirane crno-bijele kopije s mikrofilma u Mađarskom državnom arhivu (Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára) u Budimpešti (sign. MOL DF 265783 i 265782). Iako su dvije grbovnice Gorjanskih u mađarskoj i hrvatskoj historiografiji već bile obrađivane te publicirane u diplomatima, izostala je njihova temeljita paleografska analiza te diplomatska raščlamba, ali i heraldički opis u komparaciji s drugim grbovnicama toga doba. Uz navedeno u pisanoj će se verziji rada donijeti novo, kritičko izdanje latinskog teksta sukladno modernim egdotičkim načelima te hrvatski prijevod ovoga važnog heraldičkog spomenika velikaške obitelji Gorjanskih, a time i hrvatske heraldičke baštine prostora današnje Slavonije, Srijema i Baranje, tim više što je grb Gorjanskih svoj odraz našao i u suvremenom municipalnom grbu Općine Gorjani u Osječko-baranjskoj županiji.

AUTORICA

Marija Karbić

NASLOV
RADA

*Kćeri, supruge, udovice,
gospodarice. Položaj i
uloga pripadnica velikaške
obitelji Gorjanski u
razvijenom i kasnom
srednjem vijeku*

SAŽETAK

O plemkinjama, pa i onima koje su pripadale najmoćnijim obiteljima u Ugarsko-Hrvatskom Kraljevstvu, znamo znatno manje nego o muškim članovima plemićkog staleža. Ipak, njihovo značenje za obitelj, ali i društvo nipošto nije zanemarivo. Stoga, ako želimo osvjetliti povijest velikaške obitelji Gorjanski, moramo progovoriti i o pripadnicama te obitelji, pri čemu pažnju treba pokloniti i onima koje su obitelji pripadale rođenjem poput Jelene, kćeri Pavla „Kazala“, udane za mačvanskog bana Ivana Alšanskog, njezine nećakinje Katarine, udane za Grgura Krbavskog, Klare, kćeri Ivanove, udane za Ivana Kishorváta od Hlapčića, i Doroteje, kćeri palatina Nikole st., supruge bana Nikole Frankopana, kao i o onima koje su u nju ušle brakom poput Katarine Krbavske, supruge mačvanskog bana Deziderija Gorjanskog, Ane Celjske, supruge Nikole ml., sestre kraljice Barbare, te Eufrozine, kćeri Nikole Iločkog, supruge Joba Gorjanskog. Nastojat će se, koliko nam to vrela omogućuju, osvjetliti njihov položaj i uloga koju su igrale na različitim poljima (na primjer u gospodarstvu, podupiranju crkvenih ustanova, kulturnom životu, ali i političkim događajima). Pritom će se posebno upozoriti na značenje ženskih članova u prijenosu vlasništva nad zemljom i učvršćivanju položaja obitelji u Kraljevstvu. U tom kontekstu govorit će se o ženidbenim strategijama Gorjanskih i pokazati kako je izbor bračnih drugova bio uvjetovan gospodarskim i društvenim statusom te političkim opredjeljenjima obitelji, zbog čega je na neki način odražavao njezinu trenutačnu poziciju u društvu, no isto tako ne treba zaboraviti da je dobro sklopljen brak mogao poslužiti i kao sredstvo za jačanje moći obitelji utvrđivanjem već postojećih, ali i stvaranjem novih društvenih veza te stjecanjem posjeda.

AUTORICA

Nataša Štefanec

NASLOV
RADA

Slavonska vojna Hansa Katzianera i kobni poraz kod Gorjana 1537. godine

SAŽETAK

Osmansko je Carstvo 1520-ih i 1530-ih godina osvojilo veći dio Hrvatskog Kraljevstva te ugrozilo Slavonsko Kraljevstvo koje je tada obuhvaćalo prostor od oko Delnica do oko Ilove. Nakon pada Beograda 1521. godine Osmanlije su zauzele Srijem i počele intenzivno napadati današnju Slavoniju, što je kulminiralo bitkom kod Mohača (1526.) i pogibijom zadnjeg Jagelovića. Pojava dvaju pretendenta na ispražnjeno prijestolje, Ivana Zapolje i Ferdinanda Habsburga, podijelila je ugarsko, slavonsko i hrvatsko plemstvo te pokrenula dugotrajni građanski rat. Većina slavonskog plemstva i Frankopani kao najjača hrvatska dinastija svrstali su se uz Zapolju, ali u iscrpljujućem i bespoštednom građanskom ratu Habsburgovci su pokazali vojnu nadmoć. Osmanlije su u međuvremenu dovršile osvajanje Hrvatske preuzimanjem Klisa u travnju 1537., a 1536. pala je i Požega. Ferdinand je shvatio da mora hitno djelovati ako ne želi izgubiti i Slavonsko Kraljevstvo. U travnju 1537. sazvaio je sabor u Križevcima i naložio svom dugogodišnjem glavnom zapovjedniku da okupi vojsku i vrati Slavoniju. Hans Katzianer je do kolovoza okupio preko 20 000 ljudi iz Hrvatskog i Slavonskog Kraljevstva, Ugarske, austrijskih nasljednih zemalja i Češke. S vojskom je dopro do Osijeka i Gorjana. Finalni okršaj s Osmanlijama odigrao se kod Gorjana, gdje je Katzianerova vojska teško poražena i nepovratno raspršena, dijelom zbog taktičke nespremnosti i premoći Osmanlija, a dijelom zbog nedostatne opskrbe i iscrpljenosti uslijed dugog marša. Šok je bio golem, a Katzianer je ubrzo zarobljen i optužen za nemar i veleizdaju. U samoobrani je napisao opširan izvještaj o tijeku pohoda te niz kraćih pisama. Izvještaje o bitci te svoje viđenje događaja dali su i neki drugi zapovjednici, ali za povijest Gorjana važan je upravo Katzianerov izvještaj od 30-ak gusto pisanih stranica. Cilj je ovog rada pomna analiza tog izvještaja te precizna kartografska rekonstrukcija pohoda s ciljem otkrivanja podataka o važnoj epizodi iz povijesti Gorjana.

AUTOR **Hrvoje Kekez**

NASLOV
RADA

Gorjani na kartografskim prikazima iz 16. i 17. stoljeća

SAŽETAK

Najstarija tiskana karta koja je nastala na prostoru Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva jest Lazarusova karta *Tabula Hungarie* iz 1528. godine te je zanimljivo uočiti kako su već na njoj prikazani Gorjani kao važno onodobno naselje. U ovom radu analizirat će se prikazi ili izostanak prikaza Gorjana na različitim kartama koje ili prikazuju prostor čitavog Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva ili samo prostore današnje Slavonije, tj. istočnog savsko-dravskog međurječja, a koje su nastale u razdoblju 16. i 17. stoljeća. Riječ je o kartama koje su nastale ili na prostoru Ugarsko-Hrvatskog Kraljevstva ili češće u onodobnim važnim kartografskim centrima poput Amsterdama, Venecije i Rima, a danas se čuvaju u za hrvatsku važnim baštinskim institucijama, tj. arhivima i knjižnicama u Mađarskoj i Austriji, poput Nacionalne knjižnice Széchény (*Országos Szécheényi Könyvtár*), Mađarskog nacionalnog arhiva (*Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára*), Mađarskog vojnopovijesnog instituta i muzeja (*Hadtörténeti Intézet és Múzeum*) u Budimpešti te Austrijskog državnog arhiva (*Österreichisches Staatsarchiv, Kriegsarchiv*), Austrijske nacionalne biblioteke (*Österreichische Nationalbibliothek*) u Beču, kao i Štajerskog zemaljskog arhiva u Grazu (*Steiermärkisches Landesarchiv*). U radu će se prikazati kontekst nastanka pojedine karte, analizirati prikazi Gorjana na pojedinim kartama te opisati načini i obrasci prenošenja topografskih podataka na pojedinim kartama u cilju kontekstualiziranja svakog pojedinog kartografskog prikaza Gorjana u razmatranom periodu.

AUTOR **Milan Vrbanus**

NASLOV
RADA

Gorjani od oslobođenja od osmanske vlasti do sredine 18. stoljeća (1698. – 1749.) – društveno- ekonomska analiza

SAŽETAK

Gorjani su, poslije oslobođenja od osmanske vlasti, bili naselje na Đakovačkom vlastelinstvu. Đakovačko vlastelinstvo stvoreno je 1704. darovnicom kralja Leopolda I. na temelju privilegija iz 1650. koje je kralj Ferdinand III. dodijelio tadašnjem bosanskom biskupu Marijanu Mrnaviću. Dvorska komora i vlastelinski službenici obavili su od kraja 17. i tijekom prve polovice 18. stoljeća pet popisa Đakovačkog vlastelinstva. Analizom tih popisa nastojat će prikazati strukturu lokalnih kućanstava te ekonomske, demografske i imovinske promjene u Gorjanima od kraja 17. i tijekom prve polovice 18. stoljeća. Također, analizom desetinskih popisa pokušat će prikazati imovinske promjene i životni standard stanovnika u Gorjanima tijekom prve polovice 18. stoljeća. Pritom će primjenom kvantitativnih metoda pokušati utvrditi utjecaj pojedinih čimbenika (broj odraslih muškaraca, broj volova odnosno plugova itd.) na razvoj gospodarstva (primjerice ratarstva), kao i razvijenost pojedinih gospodarskih grana u spomenutom naselju. Rezultate dobivene tom analizom usporedit će s razvijenošću pojedinih grana agrarne proizvodnje na Đakovačkom vlastelinstvu. Isto tako, stavit će ih u širi društveno-ekonomski kontekst unutar Provincijala (komorske Slavonije) tijekom prve polovice 18. stoljeća.

AUTOR

Daniel Patafta

NASLOV
RADA

Gorjani u crkvenoj povijesti – od oblikovanja srednjovjekovnog grada do današnje župe

SAŽETAK

Povijesnost jednog naselja uz mnoge aspekte života toga naselja nužno uključuje i vjersku odnosno religijsku komponentu, koja oblikuje povijest u smjeru duhovne, političke, kulturne i ekonomske dinamike života. Crkvena povijest Gorjana pokazuje tipičnu dinamiku uspona i pada naselja, od važnog urbanog i feudalnog predosmanlijskog centra do seoskog naselja i župe Đakovštine. Razvoj visokog vjerskog života u Gorjanima prisutan je od osnivanja župe, koja se u izvorima prvi put spominje 1331. godine, iako je nesumnjivo starija s obzirom na darovnicu Bele IV. iz 1244. Procvat vjerskog života Gorjani doživljavaju u vrijeme moćne feudalne palatinske obitelji Gorjanskih, u čije vrijeme Gorjani prerastaju od plemićke utvrde s podgrađem u pravi srednjovjekovni urbani centar. Dovođenje dominikanaca u Gorjane 1347., kao i franjevacu u Voćin, pokazuje visoku kulturnu i duhovnu razinu gospodara Gorjana, ali i praćenje suvremenih duhovnih kretanja na razini opće Crkve, gdje su prosjački redovi bili nosioci urbaniteta i obnoviteljskih ideja. Dominikanski samostan sv. Marije Magdalene, župna crkva sv. Petar i Pavla, kao i kapela Sveta tri kralja iz 14. stoljeća svjedoci su vjerskog života i bogate crkvene povijesti srednjovjekovnih Gorjana. Provala Osmanlija u Slavoniju nakon Mohača 1526. i desetkovanje kraljevske vojske kod Gorjana 1537. zaustavili su urbani i vjerski život grada. Nakon protjerivanja Osmanlija Gorjani ulaze u sastav vlastelinstava đakovačkih i bosanskih biskupa. Obnavlja se i vjerski život, prvo po oslobođenju izgradnjom drvene crkve, a zatim 1788. barokne župne crkve sv. Jakoba. Gorjani time nastavljaju srednjovjekovnu tradiciju župnog središta, ali urbani život srednjovjekovnog grada s njegovom duhovnom dinamikom više nikada neće biti obnovljen.

AUTOR

Luka Marijanović

NASLOV
RADA*Župnici župe Gorjani*

SAŽETAK

Župa Gorjani bila je jedna od četiriju najstarijih župa Bosanske ili Đakovačke biskupije, danas Đakovačko-osječke nadbiskupije. Premda je u njoj bilo sjedište knezova Gorjanskih te je bila na glasu zbog svog utvrđenog grada, imala je svojstva prostrane seoske župe. Nekad veoma dobro poznata, njezin je ugled tijekom vremena pao na zadnje grane, skoro na rub nestanaka. Dva područna mjesta, Ivanovci Gorjanski i Tomašanci, već su pod upravom župe Kuševac. Ivanovci su posve uključeni u župu Kuševac, dok se Tomašanci još vode kao filijala Gorjana, ali su za sada upravljani iz Kuševca. Trenutačno župu Gorjani vodi župnik koji joj daje tek pola svog radnog vremena. Župu Kuševac vodi afrički svećenik iz Benina. Tu se, nije pretjerano reći, očituje ona grčka *panta rhei*, sve na svijetu samo mijena jest. Na svom dugom putu kroz vrijeme, kroz nepunih sedam stoljeća, župa je imala svoje župnike i kapelane, osim u doba turske vlasti. Obavljali su svoju pastirsku službu, bili uz župljane u njihovim radostima i tugama. Neki su poznati tek po imenu. Bilo ih je koji su se istaknuli u svojoj službi i još u ponečem drugom. Tek su jedan ili dvojica svojom grubom pojavom odskakali od uobičajenog pojma župnika, što je statistički zanemarivo. Nema sumnje da je u svemu iznimna i sveta života bio Adam Filipović de Heldenthal. O njemu će se više reći zasebno. Na način kako neki autori prikazuju povijest glazbe kroz povijest glazbenika tako autor ovdje kani poredati, prema dostupnim vrelima, gorjanske župnike i barem značajnije kapelane. Rezimirajući njihov rad, zasluge, osobine i sl. pokazat će se obrisi povijesti ove župe. Ne treba sumnjati da je bila teška za upravu, napose kad su se u nju uselili brojni njemački i mađarski vjernici. Tražilo se puno pastoralne obzirnosti da se ne naruše nacionalni odnosi. Župnike koji su službovali u Gorjanima od 1937. god. do danas autor ovog prikaza osobno je dobro poznavao.

AUTOR **Dražen Kušen**

NASLOV
RADA

Spomenica župe Gorjani

SAŽETAK

Povijesni kontinuitet i diskontinuitet često su ključni razlog očuvano-
sti ili nestanka mnogih povijesnih izvora. Gorjani, i kao mjesto i kao
župa, imali su dugu i slavnu prošlost, koja je nažalost praćena dis-
kontinuitetom. Posljedično, upravo je diskontinuitet jedna od bitnih
karakteristika važnog crkvenog povijesnog izvora *Spomenice župe
Gorjani 1832. – 2011.* Sam izvornik predmetne *Spomenice* u vrije-
me pisanja ovoga rada bio je nedostupan jer je posljednjih godina
zagubljen. Međutim, cjelovita fotokopija arhivske knjige nasreću je
svojevremeno napravljena radi čitanja i proučavanja, a danas se čuva
u Općini Gorjani i stavljena je na raspolaganje za potrebe pripreme
ovog znanstvenog skupa. Premda je u naslovu *Spomenice* navede-
na početna godina 1832., dotični rukopis nije izvornik pisan od te
godine, nego se može zaključiti kako se od druge do osme stranice
radi o vrlo sažetoj povijesti župe napisanoj za razdoblje od uteme-
ljenja župe 1331. godine pa sve do vremena pisanja toga sveska
spomenice. Radi se o rukopisu župnika Josipa Vincensa koji je bio
župnik u Gorjanima od 1937. godine, a spomenicu je, nakon spome-
nute povijesne retrospektive, u kontinuitetu vodio samo do 18. lipnja
1939. godine. Slijedi trideset godina praznine u zapisima, a potom
slijede upisi župnika Zvonka Caktaša za razdoblje od 1974. do 1995.
godine. Kraću prazninu u daljnjem vođenju spomenice nadoknađu-
je župnik Đuro Čuraj koji je najprije retroaktivno opisao događanja
u župi u vrijeme svoga prethodnika, župnika Marka Tomušića, od
1998. do 2003. Potom je redovito unosio zapise za vrijeme svoje
službe od 2003. do 2011. godine. Nevelika *Spomenica* župe zapi-
sana je na samo 45 stranica, ali na kojima ipak donosi vrlo vrijedne
podatke o povijesti župe i sela Gorjani. Posebno je zanimljiv i vrije-
dan dokument koji je umetnut na sam početak *Spomenice: Naredba
o vođenju Spomenice*, datirana u Đakovu 24. prosinca 1897. godine,
a potpisana od strane Milka Cepelića, s vrlo detaljnim naputkom za
pisanje župne spomenice. Šteta što tako detaljan naputak iz 1897.
godine nije i poštovan, barem ne u svesku koji je do nas došao, a
raniji su nam nepoznati. Unatoč svojim nedostacima, ova je spome-
nica vrijedan izvor za proučavanje povijesti župe i mjesta Gorjani.

AUTOR **Branko Ostajmer**

NASLOV
RADA

Političke i društvene prilike u Gorjanima na razmeđu 19. i 20. stoljeća

SAŽETAK

Društvene i političke prilike u Gorjanima tijekom polustoljetnog dualističkog razdoblja (1867. – 1918.) razmjerno su rijetko i mahom tek uzgredno bile predmet interesa historiografije i publicistike te su stoga i spoznaje o tim procesima prilično skromne. Većina bibliografije o Gorjanima odnosi se na srednjovjekovnu etapu povijesti mjesta što, dakako, nije ni začudno s obzirom na veliko značenje što su ga Gorjani imali u srednjom vijeku. Po izgonu Osmanlija Gorjani su uglavnom nestali s političkih karata i otada njihovo značenje uglavnom odgovara veličini mjesta. Navedeno, dakako, ne znači da društveni, politički, demografski i drugi procesi gorjanske povijesti tijekom proteklih triju stoljeća također nisu sadržajni i vrijedni pažnje. U ovom izlaganju (i pisanom radu) razmatra se posljednjih pola vijeka hrvatskoga suživota s Mađarima, razdoblje između 1868. godine, sklapanja Hrvatsko-ugarske nagodbe i konačnog uređenja (sub)dualističkog sustava, te međašne 1918. godine koja je donijela kraj Velikog rata, slom Habsburškog imperija i stvaranje kratkovjeke Države Slovenaca, Hrvata i Srba te – mjesec dana kasnije – Kraljevstva Srba, Hrvata i Slovenaca. Posebna pozornost pridat će se društvenom razvitku mjesta koje u promatranom razdoblju bilježi napredak u svim vidovima života, dok poseban kolorit društvenom i političkom životu daje sve veća multietničnost u kojoj naročito važna uloga pripada Nijemcima (početkom 20. stoljeća čine otprilike trećinu ukupnoga stanovništva), ali ni utjecaj malobrojnih Židova i Mađara nikako nije zanemariv.

AUTOR **Ivan Zubac**

NASLOV
RADA

Gorjani za vrijeme Kraljevine SHS / Kraljevine Jugoslavije (1918. – 1941.)

SAŽETAK

Tema izlaganja bit će obrada sadržajnog i značajnog perioda u povijesti župe Gorjani koji se odnosi na period postojanja prve zajedničke južnoslavenske države. Fokus izlaganja / pisanog rada bit će pokušaj što boljeg prikaza života župe u ovom relativno kratkom, ali vrlo bogatom i sadržajnom vremenu. Pri izradi rada koristit će se suvremena i onodobna literatura i periodika, kao i arhivska građa (bilo svjetovne bilo crkvene provenijencije, npr. DAOS u Osijeku, Nadbiskupski arhiv u Đakovu, Arhiv Jugoslavije u Beogradu itd.). Izlaganje bi bilo podijeljeno na tri glavna dijela. Prvi bi bio opis općenite situacije koja je zadesila župu Gorjane i cjelokupni teritorij Đakovačke biskupije u tom vremenu, prije svega opisujući razmjernu velike promjene državnog, političkog i društvenog ustrojstva koje je nastupilo završetkom Prvog svjetskog rata, raspadom Austro-Ugarske Monarhije i stvaranjem prve zajedničke južnoslavenske države. Drugi dio bavio bi se detaljnije razvojem događaja na području Đakovačko-osječke nadbiskupije, koja se pozicionirala kao granični dio hrvatske zemlje, u neposrednom dodiru s pravoslavnom većinom te centrom nove države. Biskup Akšamović vodit će Đakovačku biskupiju i župu Gorjani u vremenu velike tranzicije i promjena. Treći dio pružit će fokus na najbitnije informacije o crkvenim i društvenim čimbenicima koji su u najvećoj mjeri utjecali na svakodnevni život župe. Ovdje možemo ubrojiti agrarnu reformu, velike promjene na društvenom i gospodarskom polju, ali svakako uvrstiti i bogat i sadržajan crkveni život utjelovljen u mnogobrojnim udrugama, od onih iz Katoličke Akcije (*Orlovi, Križari, Domagoj*, skauti, razna dobrotvorna društva) do drugih društava vjerskog i kulturnog karaktera.

AUTOR

Borna MarinićNASLOV
RADA

Gorjani u Domovinskom ratu

SAŽETAK

Godine 1991. u tadašnjoj općini Đakovo Hrvati su činili apsolutnu većinu, odnosno preko 90 % ukupnog stanovništva. Dolaskom demokratskih promjena u proljeće 1990. godine na prvim izborima te godine pobjedu je odnijela Hrvatska demokratska zajednica kako na parlamentarnim tako i na lokalnim izborima. Lokalne političke strukture ubrzo su organizirale naoružavanje dragovoljaca, a dio oružja raspoređen je i na području današnje općine Gorjani koja obuhvaća sela Gorjani i Tomašanci. Skladište Teritorijalne obrane koje se nalazilo na području tih sela bilo je pod kontrolom Jugoslavenske narodne armije. U ljeto 1991. godine u Gorjanima je osnovan odred Narodne zaštite, baš kao i u Tomašancima koji su se nalazili na važnoj komunikaciji Osijek – Đakovo. Pripadnici Narodne zaštite organizirano su držali stražu, a osobita pažnja pridavala se čuvanju žita u strahu od paleži. Nakon što su u rujnu 1991. hrvatske snage izvojevale pobjedu u bitci za vojne objekte JNA, u Đakovštini dolazi do intenzivnijeg naoružavanja, a krajem rujna osnovana je 122. brigada Zbora narodne garde Đakovo, u koju ulazi znatan broj Gorjanaca. Niz stanovnika Gorjana uključilo se u obranu Hrvatske i u drugim postrojbama. Mnogi su od njih stradali u Domovinskom ratu, a imena poginulih su Željko Ivanović, Ivica Karalić, Damir Brandis, Jovica Đapić te Ivan Belečetić. U ljeto 1992. godine u selu su držali položaje topnici 122. brigade, a opasnost je prestala prijetiti tek mirnom reintegracijom hrvatskog Podunavlja. Osim vojnog bitno je spomenuti i civilni aspekt Gorjana u Domovinskom ratu. Područje današnje općine našlo se na putu dvaju izbjegličkih valova – 1991. kada stižu izbjeglice iz Baranje te 1992. godine kada stižu izbjeglice iz Bosanske Posavine.

AUTORICA

Željka Križe

NASLOV
RADA

*General Imra Agotić
u arhivskom gradivu
Hrvatskog memorijalno-
dokumentacijskog centra
Domovinskog rata*

SAŽETAK

General Imra Agotić rođen je u Gorjanima 12. siječnja 1943. Bio je prvi zapovjednik Hrvatskog ratnog zrakoplovstva i protuzračne obrane. Nakon početka otvorene velikosrpske agresije na Hrvatsku, u srpnju 1991. pod činom pukovnika napustio je Jugoslavensku narodnu armiju i stavio se na raspolaganje Predsjedniku RH dr. Franji Tuđmanu, koji ga je postavio za vršitelja dužnosti načelnika stožera Zbora narodne garde i v. d. zapovjednika ZNG-a, a potom i za glavnog pregovarača s predstavnicima JNA. Prije i nakon umirovljenja obnašao je i druge važne dužnosti. Preminuo je u Zagrebu 18. ožujka 2012. U uvodnom dijelu izlaganja, na temelju literature i objavljenih izvora prezentirat će se podatci o generalovu životopisu i djelovanju. Središnji dio izlaganja čini pregled konvencionalnog i nekonvencionalnog arhivskog gradiva vezanog za generala Imru Agotića koje se čuva u Hrvatskom memorijalno-dokumentacijom centru Domovinskog rata. Prikazat će se sadržaj i povijesni kontekst nastanka gradiva, stupanj njegove očuvanosti, sređenosti i dostupnosti.

AUTOR **Robert Skenderović**

NASLOV
RADA

Katoličko stanovništvo Gorjana u doba osmanlijske vladavine

SAŽETAK

U historiografiji je poznata činjenica da mjesto Gorjani ima neprekidnut kontinuitet naseljenosti od osmanlijskih vremena sve do danas, pa se njegovi stanovnici s pravom mogu smatrati starinačkim stanovništvom Slavonije. Zbog tako dugog kontinuiteta naseljenosti katoličko (šokačko-hrvatsko) stanovništvo Gorjana zanimljivo je za povijesna, etnološka i demografska istraživanja. Štoviše, Gorjani se spominju kao župa i na sinodi svećenika u Bapskoj 1581. godine pa se na temelju te činjenice može postaviti teza da se radi čak i o predturskom stanovništvu koje je preživjelo krizne 1530-te godine. U ovom će se radu nastojati dokumentirati svi poznati povijesni izvori o katoličkom stanovništvu Gorjana u doba osmanlijske vlasti te utvrditi kako je to razdoblje utjecalo na demografska kretanja i jesu li zabilježene migracije. Također, nastojat će se utvrditi što se o tim stanovnicima zna s obzirom na pitanja etničke identifikacije, migracije i odnosa s drugim vjerskim zajednicama. Analizirat će se i ekohistorijska dimenzija, tj. važnost reljefa, biljnog pokrova i prometne (ne)povezanosti za opstanak katoličke zajednice u uvjetima koji su bili izrazito nepovoljni za katoličko stanovništvo. Raspoloživi izvori vrlo su skromni i zato dragocjeni. Za potrebe ovog istraživanja proučavat će se povijesni izvori koji su ponajviše nastali kao rezultat djelovanja katoličkih svećenika na tome prostoru.

AUTORI **Nenad Pokos i Ivo Turk**

NASLOV
RADA

Geografske i demografske značajke Općine Gorjani

SAŽETAK

Administrativno-teritorijalnim preustrojem Hrvatske 1992. godine formirana je u okviru Osječko-baranjske županije i Općina Gorjani površine 53 km². Nalazi se desetak kilometara sjeverozapadno od Đakova te četrdesetak kilometara jugoistočno od Osijeka, a sastoji se samo od dva naselja: Gorjana i Tomašanaca. Općina Gorjani nalazi se u panonskom ravničarskom dijelu istočne Hrvatske, na Đakovačko-vukovarskoj lesnoj zaravni koja je prostorno najveći lesni ravničarski krajolik u Hrvatskoj. U užem smislu, područje Općine nalazi se u zapadnom dijelu navedene zaravni, tj. na Đakovačkoj lesnoj zaravni. Maksimum naseljenosti u Općini zabilježen je davne 1931. godine kada je broj stanovnika iznosio 3116. U razdoblju nakon Drugog svjetskog rata najveći broj stanovnika zabilježen je 1961. godine (2978) i od tada se broj stanovnika konstantno smanjuje pa je minimum naseljenosti zabilježen 2011. godine (1591 stanovnik). Prirodno kretanje stanovništva Općine Gorjani također ima vrlo nepovoljna obilježja. Tako je npr. u razdoblju od 1971. do 2020. prirodni pad zabilježen tijekom 41 godine, dok je između 2001. i 2020. zabilježeno čak 89,4 % više umrlih nego rođenih stanovnika. Dobna struktura stanovništva Općine Gorjani 2011. godine ima izrazito nepovoljna obilježja jer je te godine na 100 mladih stanovnika između 0 i 19 godina dolazilo 109,5 starih od 60 godina i više.

AUTOR **Vladimir Geiger**

NASLOV
RADA

Nijemci u Gorjanima

SAŽETAK

Slavonija i Đakovština kroz povijest su zahvaljujući prirodnim uvjetima i povoljnom zemljopisnom položaju bili prikladni i privlačni za naseljavanje. Njemačka prisutnost u Slavoniji i Đakovštini uvjetovana je migracijskim kretanjima viška stanovništva u njihovu zavičaj i ponajprije gospodarskim razlozima. Doseljavanje Nijemaca u Đakovštinu, pa i u Gorjane, odvijalo se u razdoblju njemačkog naseljavanja Slavonije od 1860. godine sve do kraja 19. stoljeća, ponajprije iz postojećih njemačkih naseobina u južnoj Bačkoj. Nijemci nisu ušli u sva sela Đakovštine, ali se mnoga prije hrvatska sela, poput Gorjana, preobražavaju u mješovita, katkad s natpolovičnom njemačkom većinom. To razdoblje njemačkog naseljavanja u Slavoniju, Đakovštinu, a i Gorjane, u znatnoj je mjeri odredilo etnički, gospodarski, kulturni i politički život i odnose u nadolazećim vremenima. Doseljeni Nijemci su, kao i drugdje u Slavoniji i Đakovštini, pa i u Gorjanima imali velik utjecaj i ostavili su znatne tragove na svekolike oblike življenja koji su zamjetni i do naših dana. Nedvojbeno, prisutnost Nijemaca od početka njihova naseljavanja do njihova „nestanka” potkraj Drugog svjetskog rata i u neposrednom poraću, umnogome je odredilo i povijest sela Gorjana.

AUTORI **Dražen Živić i Ivana Žebec Šilj**

NASLOV
RADA

Aktualne demografske prilike u Općini Gorjani (2011. – 2021.)

SAŽETAK

Postojeći resursi, a napose budući potencijali društveno-ekonomskog razvoja i napretka Općine Gorjani (naselja: Gorjani i Tomašanci) u sastavu Osječko-baranjske županije, umnogome ovise o njezinim dinamičkim i strukturnim demografskim obilježjima. Naime, između demografskog, društvenog i ekonomskog razvoja postoji uska korelativna i kauzalna povezanost i prožetost, kako u kratkoročnom tako još i više u dugoročnom kontekstu. Polazeći od navedenog svrha ovoga istraživanja jest analizirati dostupnu službenu popisnu, vitalnu i migracijsku statistiku, kao i relevantne procjene broja stanovnika za naselja Općine Gorjani u posljednjem međupopisnom razdoblju (2011. – 2021.), s ciljem utvrđivanja aktualnih demografskih dinamičkih trendova i struktura te određivanja tipa opće reprodukcije i bioreprodukcije stanovništva, obujma i predznaka migracijske i demografske bilance te ključnih obilježja recentne biološke, ekonomske i obrazovne strukture stanovništva kao najvažnijih populacijskih odrednica sveukupna razvoja i napretka Općine. Poseban cilj istraživanja jest prepoznati ključne demografske izazove i predložiti mjere i aktivnosti demografske revitalizacije na lokalnoj razini. Na temelju preliminarnog uvida u ukupno, prirodno i mehaničko kretanje stanovništva Općine Gorjani razvidno je da se ona već nalazi u procesu opće depopulacije: broj ukupnog stanovništva kontinuirano se smanjuje od 1961. godine (u razdoblju 1961. – 2011. broj stanovnika smanjen je za 46,6 %, što znači da je gotovo prepolovljen). U razdoblju od 1. siječnja 2011. do 31. prosinca 2020. godine prirodni pad iznosio je -101, a negativan saldo ukupne migracije bio je -156 stanovnika, što znači da je i aktualna demografska bilanca bila negativna te je iznosila -257 stanovnika. Razumljivo je stoga da je i procijenjeni broj stanovnika na dan 31. prosinca 2020. godine bio za čak 15,4 % manji od procijenjenog broja na dan 31. prosinca 2011. godine. Drugim riječima, aktualni demografski dinamički trendovi u

Općini Gorjani negativnog su predznaka, što znači da njezina naselja gube stanovništvo brojnijim umiranjem od rađanja i većim iseljavanjem od doseljavanja stanovništva. Dugoročno gledano najvažnija nepovoljna posljedica prethodno istaknutih depopulacijskih procesa jest ubrzano demografsko starenje: prema rezultatima popisa 2011. godine koeficijent mladosti iznosio je 15,3, koeficijent starosti 17,9, a indeks starenja već 116,8, što upućuje na jaku ostarjelost općinske populacije, s očekivano nepovoljnim perspektivama, koje će u većoj ili manjoj mjeri potvrditi rezultati popisa 2021. godine. Demografski trendovi, procesi, odnosi i strukture u Općini Gorjani ne mogu se razumjeti izvan konteksta aktualnih demografskih prilika u Osječko-baranjskoj županiji kao i u Hrvatskoj u cjelini, koji, kao što je dobro poznato, upozoravaju na ozbiljnu demografsku krizu i dugoročno više nego zabrinjavajuće populacijske karakteristike. Stoga se i održivi razvoj Općine Gorjani ne može planirati i usmjeravati izvan vlastitog, ali i šireg demografskog konteksta.

AUTOR **Ivan Lović**

NASLOV
RADA

Poljoprivreda u prošlosti Gorjana

SAŽETAK

Poljoprivreda je u prošlosti bila glavna i često jedina djelatnost kojom su se ljudi bavili, a sva događanja u obitelji i selu bila su podređena poljoprivrednim poslovima. Ratarska i stočarska proizvodnja odvijala se u održivom sustavu, koji im je osiguravao hranu, ogrjev te sirovine za tekstilnu proizvodnju. Iako je poljoprivreda sastavni dio čovječanstva već od najranijih vremena, u ovome radu opisani su poljoprivredni poslovi u Gorjanima od kraja 19. stoljeća do dolaska suvremene mehanizacije 1970-ih godina. U početku ovoga razdoblja život je bio organiziran u sklopu kućnih zadruga pa tako i podjela poslova, dok kasnijim dijeljenjem zadruga nastaju nova kućanstva. Tijekom ovoga razdoblja u više navrata mijenjala se struktura vlasništva te ukupna površina poljoprivrednog zemljišta, kao i veličina pojedinačnih posjeda. Oruđe je bilo skromno, izrađeno od drveta i metala, a nezaobilazna je bila upotreba konjske snage za obradu tla i prijevoz dobara. S površinom od 38 km² gorjanski atar čini jedno od većih područja u Đakovštini, što govori o tadašnjoj gospodarskoj snazi mjesta. Uzgajale su se pretežno ratarske kulture, a gotovo svako domaćinstvo imalo je povrtnjak, voćnjak te vinograd. Preradu proizvoda dijelom su radili sami poljoprivrednici, a dijelom obrtnici. Za skladištenje žitarica koristili su se ambari, čardaci i tavani, a za čuvanje voluminozne krme štagljevi i slični objekti. Stočarstvo je također bilo nezaobilazni dio svakog domaćinstva, konji su služili kao radna snaga, a krave, svinje, ovce, perad i pčele kao izvor hrane.

AUTORI

Rajna Šošić Klindžić, Hrvoje Kalafatić i Bartul Šiljeg

NASLOV
RADA

Daljinska istraživanja arheološkog krajolika na području Gorjana i Tomašanaca

SAŽETAK

Arheološka iskopavanja neolitičkog lokaliteta Gorjani Kremenjača započela su 2015. godine i otkriveni su ostatci kuća, jama te ulomci keramičkih posuda i kameno oruđe. Na temelju nalaza keramike i rezultata radiokarbonskog datiranja potvrđena je atribucija lokaliteta u razdoblje kasnog neolitika, odnosno sopotsku kulturu. Sopotska kultura bila je prisutna na području Slavonije krajem 6. i početkom 5. tisućljeća pr. Kr., a iako je poznat velik broj lokaliteta, o veličini naselja, unutarnjoj strukturi i organizaciji poznato je razmjerno malo jer su arheološka iskopavanja uglavnom ograničena na male površine. Međutim, suvremena daljinska istraživanja ukazala su na postojanje velikih kružnih utvrđenih naselja koja datiraju u vrijeme kasnog neolitika. Stoga se pristupilo primjeni nedestruktivnih metoda daljinskog istraživanja kako bi se stekle spoznaje o veličini i izgledu prapovijesnog naselja. Tijekom tri godine magnetometrijskom metodom snimljena je površina od 30 ha te su utvrđeni ostatci velikog utvrđenog neolitičkog naselja. Na obližnjim položajima – Gorjani Topole i Tomašanci Dubrava – utvrđeni su ostatci kružnih naselja analizom satelitskih snimaka, što su potvrdila i magnetometrijska snimanja. Daljinska istraživanja omogućuju uvid u mnogo širi prostor nego što je to moguće klasičnim metodama iskopavanja i terenskog pregleda, a pružaju i uvid u ostatke iz svih dijelova prošlosti, ne samo prapovijesti, i otvaraju mogućnost dijakronijskog istraživanja određene regije.

AUTORI **Ivana Hirschler Marić i Andrej Janeš**

NASLOV
RADA

Arheološka slika srednjovjekovnog garskog naselja i dominikanskog samostana

SAŽETAK

U sklopu programa *Arheološka topografija srednjovjekovnih Gorjana* uz arheološka se iskopavanja od 2017. godine provode i geofizička istraživanja na području srednjovjekovnog utvrđenog gradskog naselja Gore/Gare. Metodom magnetske prospekcije obrađena je površina veličine sedam hektara. Ova su istraživanja ukazala na razne arheološke strukture pod zemljom poput velikih građevinskih sklopova u središnjem i sjeverozapadnom dijelu naselja. Također, pretpostavlja se smještaj manjih građevinskih sklopova i radioničkih područja na sjeveru i sjeveroistoku. Odsustvo značajnijih struktura u južnom dijelu naselja najvjerojatnije valja povezati s razgradnjom srednjovjekovnih građevina radi izvlačenja građevnog materijala za vrijeme osmanlijskog vladanja Garom ili transformacijom u modernom dobu zbog blizine stambenih i gospodarskih objekata. Među arheološkim strukturama u sjeverozapadnom dijelu naselja potvrđeni su ostatci nekadašnjeg dominikanskog samostana sv. Margarete na površini od oko 1500 m². Klaustar je bio sa svih strana omeđen krilima, od kojih je dosad djelomično istraženo istočno krilo s kaptularnom dvoranom. U istraženim strukturama samostana uočeno je nekoliko faza gradnje te su do sada potvrđene tri faze nalazišta: prvu je moguće odrediti kosturnim ukopima od kraja 11. do prve polovice 13. stoljeća. Tijekom druge faze u 13./14. stoljeću izgrađena je manja jednobrodna crkva poligonalnog svetišta ojačana potpornjacima, dok je gradnju veće, monumentalne samostanske crkve sa zvonikom, koja pripada trećoj fazi, moguće datirati u početak 14. stoljeća, a njeno napuštanje u sredinu 16. stoljeća. Manje su površine također arheološki istražene i sondirane u jugoistočnom dijelu naselja, zatim na položaju Glavnik sjeverno od današnjeg groblja te na položaju Zorjaševo oko 1 km sjeverozapadno od Gorjana.

AUTOR **Luka Štefan**

NASLOV
RADA

*Samostan kao središte
monetarne raznolikosti –
primjer srednjovjekovnog
novca pronađenog tijekom
arheoloških istraživanja
dominikanskog samostana
i crkve sv. Margarete u
Gorjanima*

SAŽETAK

Tijekom dosadašnjih arheoloških istraživanja provedenih na prostoru istočnog krila dominikanskog samostana u Gorjanima pronađena je veća količina numizmatičkog materijala različitih nominala. Upravo na temelju njihove provenijencije i stilskih karakteristika očigledna je dojmjljiva monetarna aktivnost na prostoru samostana tijekom 13. i 14. stoljeća. Najveća količina kovanica, denara i *piccola* potječe s prostora Ugarske i Italije (osobito Venecije). Osobito je zanimljiv nedostatak slavonskih banskih denara, koji su bili važan segment u svakodnevnim trgovačkim aktivnostima na području Slavonije u spomenutom periodu. Pronađena je samo jedna kovanica ovog nadaleko poznatog hrvatskog novca, kao i samo jedan primjerak hrvatskog frizatika. Upitna je i namjena dviju kasnoantičkih kovanica, također pronađenih tijekom istraživanja. Ovdje se postavlja pitanje svjedoči li ovakva disperzija kovanog novca trgovačkoj aktivnosti na prostoru samostana i crkve, nacionalnoj raznolikosti unutar zdanja ili oboje?

AUTORICA

Iva Papić

NASLOV
RADA

Arhitektonska plastika srednjovjekovne crkve u Gari

SAŽETAK

U sklopu programa *Arheološka topografija srednjovjekovnih Gorjana* pod vodstvom Odjela za kopnenu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda, od 2017. godine provode se arheološka i geofizička istraživanja na području utvrđenog naselja Gore/Gare. Ta su sustavna istraživanja produbila neke spoznaje proizišle iz višekratnih pokušaja arheoloških iskopavanja vođenih od 1874. godine pa do drugog desetljeća 20. stoljeća, prilikom kojih su u ruševinama dominikanske crkve otkriveni prvi poznati ulomci profiliranih opeka iz srednjovjekovne *Gare*: crtež s dijelom tlocrta gorjanske crkve, crtež rebra i skice pet tipova profiliranih opeka izradio je Gjuro Szabo, a materijal je naknadno objavio Zorislav Horvat. Donoseći nove podatke sustavna arheološka istraživanja Hrvatskog restauratorskog zavoda također su izmijenila dosadašnja saznanja o pretpostavljenom izgledu crkve na *Kameništu*. Novi ulomci profilirane opeke i kamene arhitektonske plastike otkriveni su tijekom recentnih arheoloških istraživanja te su ti ulomci uspoređeni sa starim ulomcima, dosad poznatim samo putem Szabinih crteža. Ulomci gorjanskih profiliranih opeka analizirani su u kontekstu gradnje profiliranim opekama, odnosno u kontekstu arhitekture srednjeg vijeka na prostoru kontinentalne Hrvatske. Uočene su srodnosti s izvorno franjevačkom crkvom sv. Luke kraj Lipovca („Lučica“) i zvonikom izvorno franjevačke crkve sv. Petra i Pavla u Šarengradu, datiranima u drugu polovicu 15. stoljeća, odnosno rano 16. stoljeće. U to se vrijeme može datirati i vrijeme posljednje srednjovjekovne obnove moguće dominikanske crkve u Gorjanima, kada je profiliranim opekama izvedena gotička svodna konstrukcija te su oblikovane špalete prozorskih otvora s trolisnim mrežistima.

AUTORICA

Željka Bedić

NASLOV
RADA

Bioarheološka slika koštanih ljudskih ostataka u Gorjanima

SAŽETAK

Arheološka iskopavanja u Gorjanima provode se od 2017. godine u sklopu programa *Arheološka topografija srednjovjekovnih Gorjana* pod vodstvom Ivane Hirschler Marić iz Hrvatskog restauratorskog zavoda. Do sada su pronađeni i djelomično istraženi ostatci nekadašnjeg dominikanskog samostana sv. Margarete, odnosno istočno krilo s kapitularnom dvoranom središnjeg klaustara, zatim manja jednobrodna crkva poligonalnog svetišta te monumentalna samostanska crkva sa zvonikom. Na temelju ^{14}C datacija te pronađenih nalaza za sada se ovaj kompleks može datirati od kraja 11. do sredine 16. stoljeća. U svim do sada istraženim dijelovima pronađeni su grobovi koji u pravilu sadrže po jednog pokojnika. Antropološki je do sada analizirano ukupno 13 kostura pronađenih tijekom arheoloških istraživanja 2019. i 2020. godine. Od toga je prisutno šest muškaraca, četiri žene, jedna odrasla osoba kojoj se spol nije mogao odrediti te dvoje djece. Analiza kostiju iz 28 grobova istraženih 2021. godine trenutačno je u tijeku i njezini će rezultati dati potpunije demografske informacije o populaciji koja je tamo sahranjena. Patološke promjene zabilježene na kostima i zubima otkrit će podatke o prehrani, fiziološkom stresu tijekom djetinjstva te fizičkoj aktivnosti ljudi koji su obitavali na području Gorjana. Tragovi trauma kako onih nastalih za vrijeme života tako i onih nastalih u/oko trenutka smrti svjedoče o epizodama nasilja koje je bilo prisutno unutar promatrane zajednice. Na temelju rezultata antropoloških analiza dobiveni podatci o životu i smrti ove srednjovjekovne populacije usporedit će se s rezultatima dosadašnjih analiza arheoloških populacija kako bi se mogao dobiti vremenski i geografski kontekst ovog nalazišta.

AUTORICA

Ivana Hirschler Marić

NASLOV
RADA

Arheološka istraživanja na prostoru kapele Sveta tri kralja / osmanske kule Jahja-bega u Gorjanima

SAŽETAK

Gorjani su se u razdoblju kasnog srednjeg vijeka razvili u jedno od najvažnijih urbanih naselja srednjovjekovne Vukovske županije, a svoju su važnost zadržali i tijekom osmanlijske vladavine. Kula, u izvorima poznata kao kula Jahja-bega, najvjerojatnije je imala tri etaže: prizemlje i dva kata. Izgradnju ovog stambeno-obrambenog objekta valja smjestiti u drugu polovicu 16. stoljeća (nakon 1552.), kada se posada iz potresom oštećene garske utvrde morala preseliti na nove položaje. Nakon oslobođenja 1687. godine habsburške su postrojbe zapalile kulu. Arheološka istraživanja na prostoru kapele Sveta tri kralja u Gorjanima provedena su tijekom 2015. i 2018. godine. U istraživanjima su otkriveni sačuvani tragovi stupova skele u unutrašnjosti te zidani kanal koji je prolazio kroz južni zid manje prostorije u prizemlju i nastavljao se izvan objekta, a zajedno je s velikom otpadnom jamom činio kanalizacijski sustav. Većinu keramičkih nalaza činili su ulomci grube kuhinjske keramike s izraženim kasnosrednjovjekovnim karakteristikama, a izdvajaju se ulomci osmanskih glaziranih zdjela, sive glačane keramike, lule, željezni, brončani i drugi predmeti. Ulomci pećnjaka potvrđuju da je unutrašnjost kule bila grijana. U unutrašnjosti kule slojevi šute prekrivali su izvornu razinu poda za više od 80 cm, a u njima su pronađeni ulomci keramičkih lula iz 18. stoljeća.

AUTORICA

Irena Pauk Sili

NASLOV
RADA

Kapela Sveta tri kralja u Gorjanima. Rezultati konzervatorsko- restauratorskih istraživanja

SAŽETAK

Kapela Sveta tri kralja pravokutnog je tlocrta s jednostavnom obradom unutrašnjosti i pročelja. Zidana je gusto slaganom opekrom uz upotrebu vapnene žbuke, a struktura zida i raščlanjenost vidljiva je na svim pročeljima. Od izgradnje do danas imala je stambeno-obrambenu, skladišnu i sakralnu namjenu. Izgrađena je u 16. stoljeću kao kula za obranu od osmanlijskih postrojbi. Za vrijeme đakovačkog biskupa Josipa Antuna Čolnića 1773. godine nakratko je bila preuređena u ambar. Današnji izgled dobiva godine 1837., kada župnik Adam Filipović Helderalski uz dozvolu biskupa Josipa Kukovića daje preurediti ruševine kule u kapelu Sveta tri kralja. Tijekom konzervatorsko-restauratorskih radova (2013. – 2016.) s unutrašnjih zidova uklonjeni su naknadni slojevi žbuka sve do sloja izvorne vapnene žbuke koja je konzervirana i opšivena. Istražene su i prezentirane sve zazidane puškarnice, slijepe niše i otvori za grede te je izvedena rekonstrukcija svih lučnih otvora puškarnica. Naknadno pronađene drvene grede koje su dio puškarnica i zidne konstrukcije preventivno su zaštićene. Arheološkim istraživanjem unutrašnjosti 2015. godine potvrđeno je izvorno dvoprostorno oblikovanje objekta.

AUTORICA

Ana Solter

NASLOV
RADA

*Korespondencija Šime
Ljubića i župnika Antuna
Bogetića, muzejskog
povjerenika u Gorjanima*

SAŽETAK

U drugoj polovici 19. stoljeća glavna zadaća Arheološkog odjela Narodnoga muzeja (danas Arheološki muzej u Zagrebu) bila je obogatiti i popuniti zbirke predmetima koji su u izobilju zastupljeni u našoj zemlji. Kako bi se obogatile zbirke novim nalazima, Muzej je imenovao veći broj muzejskih povjerenika (arheologa amatera), koji su pod nadzorom ravnatelja Šime Ljubića prikupljali građu, ali i obavljali iskopavanja. Ljubić je s povjerenicima vodio redovitu prepisku te je 1875. godine kao najvrjednijeg povjerenika istaknuo bogoslovnog pomoćnika iz Gorjana Antuna Bogetića (kasnije župnika u Srijemu i Cereviću). U ovom radu obradit će se korespondencija između Ljubića i Bogetića s naglaskom na prijenos informacija o arheološkim predmetima i lokalitetima.

AUTORI

Rajna Šošić Klindžić, Jacqueline Balen i Marin Mađerić

NASLOV
RADA

Potencijal prezentacije prapovijesnih lokaliteta u Gorjanima

SAŽETAK

Prapovijesni arheološki lokaliteti iako često očuvani samo kao tragovi u zemlji, ne privlače samo pažnju stručnjaka nego i šire javnosti i kao takvi imaju turistički i edukativni potencijal za zajednicu. Na području Gorjana arheološkim je iskopavanjima, magnetometrijskim snimanjima i analizom satelitskih snimaka ustanovljeno postojanje velikog kompleksnog utvrđenog naselja iz razdoblja kasnog neolitika. Utvrđeno je da se naselje rasprostire na površini od približno 30 hektara. Primjeri s područja Europe, ali i Hrvatske ukazuju na velik potencijal koji vizualizacija i prezentacija prapovijesnih arheoloških nalazišta imaju u obrazovnom aspektu kao dodatni i izborni sadržaji u nastavi povijesti te kao sve važniji aspekt turističke ponude nekoga kraja, pogotovo u okviru razvoja baštinskog turizma. U ovom radu prezentirat ćemo digitalne vizualizacije lokaliteta Gorjani – Kremenače i Topole – te izložiti moguća rješenja prezentacije lokaliteta u okolišu.

AUTORI

Goran Tomac, Magdalena Kolenc i Kim Kopres

NASLOV
RADA

Što se jelo u starim Gorjanima?

SAŽETAK

Proteklih godina na području Gorjana istraživano je nekoliko arheoloških nalazišta iz različitih razdoblja, a analize ostataka materijalne kulture značajno su upotpunile sliku o prošlosti ovoga kraja. Jedno od pitanja s kojima se stručnjaci susreću prilikom proučavanja života ljudi u prošlosti jest i ono o prehrani i načinima iskorištavanja životinja. Stoga su arheozoološke analize ostataka faune s prapovijesnih lokaliteta Gorjani-Kremenjača i Gorjani-Topole te novovjekovnog lokaliteta Gorjani-kapela Sveta tri kralja od izuzetne važnosti za dobivanje odgovora na to pitanje. Istraživanja lokaliteta Kremenjača i Topole ukazala su na postojanje naselja sa složenim rasporedom nastambi, jaraka i palisada. Po keramičkim skupovima nalaza i rezultatima radiokarbonskog datiranja utvrđeno je da su oba naselja pripadala kasnoneolitičkoj sopotskoj kulturi (kraj 6. i početak 5. tisućljeća pr. Kr.), a površinski nalazi keramike starčevačke kulture u okolici položaja Topole ukazuju i na raniju ljudsku prisutnost. Istraživanjem kapele Sveta tri kralja i njezine okolice otkriveni su ostatci zidova i žbukanih podnica te drenažna jama s njezine vanjske strane, a pokretni nalazi datiraju se od sredine 16. do kraja 17. stoljeća. Preliminarna arheozoološka analiza s ovih lokaliteta pokazala je da je prehrambena ekonomija bila bazirana na stočarstvu, uz domaće govedo kao najzastupljeniju životinjsku vrstu, a slijede ostatci drugih domaćih životinja i divljih preživača. Cilj ovog istraživanja jest dobivanje važnih saznanja o uzgoju i iskorištavanju životinja na području općine Gorjani u različitim periodima ljudske prošlosti, čime će se omogućiti proučavanje promjena u zastupljenosti životinjskih vrsta, intenzitetu stočarstva te ulozi lova u prehrani nekadašnjih stanovnika ovog prostora.

AUTOR **Antun Bagudić**

NASLOV
RADA

Povijest školstva Gorjana

SAŽETAK

Cilj je ovoga rada saznati kako se školstvo u Gorjanima razvijalo tijekom povijesti, od prvog poznatog spomena Gorjana do današnjih dana. Gorjani su mjesto s bogatim nasljeđem te je vrlo rano imalo početke temeljnog obrazovanja. Početci školstva u Gorjanima sežu u daleku prošlost. Prvi vladari Gorjana – Gorjanski – obnašali su visoke državne položaje (banovi i palatini), a bili su i visoki crkveni dostojanstvenici (biskup i nadbiskup), što sigurno ukazuje na školovanje na sveučilištima (u Bologni i Parizu, prije bečkog i pečuškog sveučilišta) i postizanje naziva magistra i doktora. Nadalje, u srednjem vijeku Gorjani su dali velik broj *đaka*, polaznika bečkog sveučilišta, a osnivanjem sveučilišta u Zadru (1396.) zabilježeni su među prvima i magistri iz Gorjana (3). Sve je to povezano s dominikanskim samostanom u Gorjanima (čijem su osnivanju pridonijeli Gorjanski) i temeljnim dominikanskim načelima, usvojena još 1128. u Parizu, da je svaki samostan škola koja mora imati barem jednog lektora (učitelja) magistra ili doktora. Svaki je samostan ustvari bila dvostruka škola, elementarna i teološka. Pred turski nalet Gorjani bili su cvatući hrvatski grad, sličan ili jednak drugim gradovima Hrvatske, odnosno gradovima srednje ili zapadne Europe. Tursku vladavinu u Slavoniji (i Gorjanima), koja je naslijedila razvijenu arhitekturu, agrikulturu, trgovinu, pismenost i komuniciranje s Europom, obilježila je okupacija, stvarno mračno razdoblje rata, pljačke i prisilnog rada preostale raje. Dolaskom nove austrijske vlasti (po odlasku Turaka 1687.) život se u ovim krajevima obnavlja. Tome svjedoči prvi službeni popis (E. Szadecsky 1698. – 1702.), zatim popis župa 1734., koji je izvršio otac Josip (Mihić) iz Osijeka. U izvještaju je zapisano: *župljani nemaju učitelja. Rado bi ga imali, ali su zbog velikog siromaštva izjavili da ga ne mogu uzdržavati*, što svjedoči o prvim pokušajima uvođenja nekog reda u radu škola. Ipak, stvarne se promjene i postupna uvođenja pravila ponašanja i djelovanja u školama ostvaruju pokušajima carice Marije Terezije 1770. Velika prekretnica u cjelokupnom školstvu nastala je objavom uredbе „Allgemeine Schulordnung...“

1774. godine kojom se određuje osnova rada i djelovanja u školama, uvođenje školskih uredbi i zakonskih propisa. Za vrijeme cara Josipa II. 1784. godine određeno je da se gradi nova školska zgrada u postojećim školama u Gorjanima (kao i Semeljcima i Trnavi). Školstvo u Gorjanima u narednom razdoblju opisano je u Spomenici škole koja se vodi neprekidno od 1. srpnja 1875. godine, a opisani su događaji od početka 19. stoljeća nadalje. Znamenitom za povijest svih pučkih škola ostat će 1875. godina. Te je godine usvojen novi školski zakon, a potvrdilo ga je Njegovo Apostolsko Veličanstvo car i kralj Franjo Josip I. Isti zakon stupio je u život 1. listopada 1875., od kada počinje i ljetopis škole Gorjani. Analizirajući stanje broja učenika unazad 150 godina, koje se vrlo uredno vodi u Spomenici škole, mogu se izvući odgovarajući zaključci o demografiji Gorjana. Prema prvim podacima u pučkoj četverogodišnjoj školi 1875. godine bilo je 136 *đaka*, da bi 40 godina kasnije od 1915. – 1921. bilo 340 – 350 *đaka*. Najveći broj *đaka* bio je u osmogodišnjoj školi 1960. – 1965., 580 – 603 *đaka*, da bi danas u školi Gorjani bilo 78 učenika (ab-2021.)

AUTOR **Adam Pavić**

NASLOV
RADA

Narodna baština Gorjana – tradicijska kultura

SAŽETAK

Đakovština je, u etnološkom smislu, vrlo bogato, raznoliko i zanimljivo područje. Ovo područje pripada panonskoj ili nizinskoj hrvatskoj kulturnoj zoni. Tradicijska obilježja đakovačkog kraja, pa tako i gorjanskog, daje domaće starosjedilačko hrvatsko pučanstvo rimokatoličke vjeroispovijesti koje nazivamo Šokcima, a područje Šokadijom. Pisana povijest Gorjana počinje u srednjem vijeku, no arheološki nalazi potvrđuju da je ovo područje bilo naseljeno još u kameno doba. Zahvaljujući povoljnim klimatskim prilikama, geografskom položaju, uvjetima za zemljoradnju te šumskom i vodnom bogatstvu, Đakovština je bila vrlo zanimljiva za različita migracijska kretanja. Miješanje različitih naroda i njihovih kultura obogatilo su kulturu ovdašnjih starosjedilaca i na taj način ju učinile vrlo osebujnom i prepoznatljivom u cijelom svijetu. Rad, obredi, proslave, zabava... sve se to odvijalo ustaljenim tijekom i čuvalo ljepote pjesništva, glazbe, plesa, nošnje, običaja i svega što čini kulturnu baštinu ovog kraja. Na temelju dostupne literature, zapisa, živih kazivača i njihovih sjećanja moguće je rekonstruirati prošlost kako bismo imali uvid u to kako se u ovom selu živjelo i umiralo, veselilo i tugovalo, pjevalo, plesalo, sviralo... Folklor i folklornu glazbu možemo promatrati, analizirati i klasificirati prema glazbenim i izvanglazbenim elementima, kombiniranjem glazbenih i izvanglazbenih osobina, prema načinu glazbenog izričaja (vokalna, vokalno-instrumentalna i instrumentalna glazba) te pripadajućim glazbeno-folklornim područjima. Folklor Gorjana u užem smislu pripada području Đakovštine, a u širem Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema. Uz zajedničke osobine tradicijsko narodno stvaralaštvo ovog kraja ima i neke svoje specifičnosti: plesove uz vokalnu pratnju; okretanja (obična, brza, šepana, lagana, ostala okretanja) i ostale plesove uz vokalnu pratnju; plesove uz instrumentalnu pratnju – otvorena kola, zatvorena kola, plesovi u parovima, plesovi u trojkama, plesovi u linijama itd.; glazbene instrumente – orgulje, tamburaška glazbala, samica, gajde, frula, dvojnice...

AUTORICA

Manda Svirac

NASLOV
RADA

Baština tradicijskog ženskog odijevanja u Gorjanima kroz godinu i liturgijski kalendar

SAŽETAK

Odjeća je kao tema uvijek privlačila sakupljače narodnoga blaga, pa i same stručnjake. Bogatstvo kolorita i raznovrsnost stila uvijek su nešto novo i lijepo za oko, a kod istraživača bude znatiželju. S obzirom na religijsku sastavnicu (duhovni aspekt kulture) i njezin utjecaj na ponašanje (društveni aspekt) primjerice kroz liturgijsku godinu, u povezanosti s materijalnim aspektom kulture naglašavajući tradicijsko žensko odijevanje i materijal od kojega se kroji i sastavlja, nekoliko primjera recentnih istraživanja na terenu sjeverno-istočnoga dijela kontinentalne Hrvatske otkrivaju značajne poveznice duha i tijela prožete kršćanstvom. U tim krajevima narodno je ruho bogato vrstama koje su se u svečanim prilikama, najviše nedjeljom i blagdanom, oblačile idući u crkvu. Bilo je pravilo da odmah po povratku iz crkve odjeću treba odložiti, „raspremiti se“, i zamijeniti ju jednostavnijom. Pristojnost u tradicijskom odijevanju ovisi o materijalu, sastavu, kroju i ukrasu s jedne strane te o vremenskim uvjetima, godinama starosti, društvenom položaju, društvu i prigodi s druge strane. U vrijeme pokore primjerice u korizmi odijevanje je skromnije, u svatove se ide u svatovskom odijelu, a na sprovode u crnini. Gorjani su mjesto koje se nalazi 11 km sjeverozapadno od Đakova. Prema etnološkim zapisima njihova nošnja pripada đakovačkom tipu nošnje, kako je nazvan tip šokačke paorske nošnje koja je bila u odijevanju do druge polovice XX. stoljeća u Đakovštini u selima sjeverno od Đakova. U selima južno od Đakova narodna je nošnja bila graničarskog tipa u stilu „vinkovačke nošnje“ (usp. Lechner, Zdenka. 1979. Rubine Šokica iz Gorjana u Slavoniji. *Etnološka istraživanja*, Etnografski muzej u Zagrebu 1919. – 1979., Zagreb: 85–98). Na temelju dostupnih zapisa o nošnji, izradbi, sastavu i kroju te ukrašavanju popraćenog crtežima i slikovnim priložima provjera

na terenu kod poznavatelja navedene baštine bit će važni podatci ovome radu pri predstavljanju ženskog odijevanja kroz liturgijsko vrijeme vlastite zavičajnosti i prilog širem i već poznatom ženskom odijevanju u slavonskom i hrvatskom panonskom području. Iako im je osnovna krajevna tipologija različita u vrstama i prema varijantama najčešće osnovne ženske košulje – *rubine* (prema kojoj se slažu ostali dijelovi odjeće), u jednome se baština podudara, a veza je odijevanje prigodom odlaska u crkvu te nepisano pravilo kroz liturgijsko vrijeme. U Katoličkoj Crkvi liturgijski se ciklus (kalendar, vrijeme) odnosi na godišnji raspored blagdana i razdoblja. Početak je vrijeme došašća koje traje četiri tjedna. Slijedi: božićno vrijeme, vrijeme kroz godinu koje započinje nedjeljom Krštenja Isusova i traje do Pepelnice ili Čiste Srijede, zatim je korizmeno, uskršno i ponovno vrijeme kroz godinu nakon blagdana Presvetog Trojstva, dakle drugi dio godine koji traje do došašća. U prvoj polovici smješteni su veliki blagdani kršćanstva. Kako je do sada zabilježeno, odijevanje pokazuje kako im se vjernički narod očekujući ih svake nedjelje sve više raduje pokazujući to, među ostalim, boljim odijevanjem. Drugi dio godine zbog broja četiri u ritmu je mjesečevog ponavljanja: u prvu ili Mladu nedjelju ton odijevanja je najsvečaniji i opada do četvrte nedjelje i tako svakoga mjeseca do došašća. Po svemu se može uočiti obilježje zimskog i ljetnog suncostaja te mjesečevog ciklusa i reda. Cilj je prepoznati izvornost koja vodi do obilježavanja kulture i identiteta ne samo pjesmom, molitvom, postom nego mora biti prepoznatljiva i po odijevanju.

AUTOR **Mirko Ćurić**

NASLOV
RADA

Prigodnice Adama Filipovića Heldentalskog Ignjatu Brliću kao kulturni činovi

SAŽETAK

Tema rada su dvije pjesme, uvjetno definirane kao prigodnice, koje je Adam Filipović Heldentalski uputio svom prijatelju Ignjatu Brliću iz Slavanskoga Broda 1841. i 1853. Riječ je o rukopisima koji se čuvaju u Arhivu obitelji Brlić u Slavanskom Brodu: „SAVA Rika Slavonska. Izpjevana godine 1841. Ignaciji Berlichu Priatelju po Adamu Gorjanskom“ te „Dvi žune, stari i virni brat i priatelj Adam iz Gorjana Naci/Ignjatu Brliću/ u Brod 1853.“ Oba su teksta neobjavljena i nisu bila predmet znanstvenih istraživanja. Rad će predmetnim rukopisima pristupiti primarno kao kulturološkim i pragmatičnim, a tek onda estetskim tekstovima, uspostaviti i znanstveno opisati modalitete Filipovićeve i Brlićeve kulturnog identiteta u tekstualnom, ali i izvantekstualnom, sociokulturnom i povijesnom kontekstu. Važna činjenica u pristupu ovim tekstovima jest što se nalaze u Arhivu obitelji Brlić koji sadrži građu nastalu između 1730. i 2000. godine, u kojoj posebno mjesto zauzima korespondencija s gotovo svim najvažnijim političkim i kulturnim osobama Hrvatske u razdoblju u kojem je sačuvana građa. Među korespondentima, napose s Ignjatom Andreijom Torqvatom Brlićem, važno mjesto zauzima Adam Filipović Heldentalski, gorjanski župnik i hrvatski književnik, koji je kako tvrdi Matija Pavić, „zadnja slika staroga slavanskog pisaca i svećenika“ (Pavić, 1889: 140), a prigodne pjesme koje Filipović upućuje Brliću kulturni su činovi kojima se definira pripadnost zajedničkom kulturnom i nacionalno-identitetskom kontekstu, koje ne definiraju samo korespodente već i sredine u kojoj se ovi tekstovi konstruiraju odnosno recipiraju.

AUTORICA

Irena Pauk Sili

NASLOV
RADA

*Konzervatorsko-
restauratorska istraživanja
u unutrašnjosti i
rekonstrukcija zidnog
oslika u Župnoj crkvi
sv. Jakova apostola u
Gorjanima*

SAŽETAK

Župna crkva sv. Jakova apostola sagrađena je 1788. godine u duhu kasnog baroka. Zidana je kao longitudinalna jednobrodna građevina s izduženim polukružnim svetištem, naknadno dozidanom sakristijom i rizalitno istaknutim zvonikom na pročelju čije je oblikovanje rezultat kasnijeg perioda. Najrasprostranjeniji dio tijela građevine jest brod čije su zidne plohe raščlanjene parovima lezena i prozorskim otvorima, zatim svođeno i naknadno povišeno svetište te kor. Konzervatorsko-restauratorska istraživanja provedena su 2012. godine. Obuhvatila su sondiranje žbuke i naliča u unutrašnjosti crkve i sakristije te kompletnog crkvenog inventara. Utvrđeno je postojanje triju faza zidnog oslika od kojih dvije datiraju u 19., a posljednja u prvu polovicu 20. stoljeća. Osim zidnog oslika potrebno je istaknuti oltarne slike I. Kršnjavog te orgulje osječkog majstora A. Fablinga iz 1861. godine.

AUTORICA **Marija Raguč**

NASLOV
RADA

*Pisana baština Lucije
Karalić s posebnim
osvrtom na rukopis
Zadruga Karalić*

SAŽETAK

Gorjani bi danas zasigurno bili jedno sasvim drukčije mjesto da tu nije živjela i djelovala Lucija Karalić. Poznato je njezino zalaganje i rad koji je uložila u prikupljanje i bilježenje podataka, ponajprije o tradicijskoj kulturi Gorjana, zbog čega je Kulturno-turistički centar u tome mjestu nazvan baš po njoj. Lucija Karalić redovito je objavljivala priloge u Reviji Đakovačkih vezova, a njezini rukopisi čuvaju se u Muzeju Đakovštine i fondu Odbora za narodni život i običaje HAZU-a u Zagrebu. Njezin rukopis naslovljen *Zadruga Karalić* nalazi se u vlasništvu prof. dr. sc. Mandice Svirac, etnologinje, kojoj ga je povjerila druga znamenita slavonska etnologinja – Zdenka Lechner. Upravo je taj rukopis temelj ovoga istraživanja. Cilj je predstaviti ga javnosti i pozicionirati ga, među ostalim, ponajprije javno dostupnim radovima te gorjanske radenice.

Životopisi

Dr. sc. Stanko Andrić, diplomirao je 1993. latinski i francuski jezik i književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i doktorirao 1998. na Odsjeku za srednjovjekovne studije Srednjoeuropskog sveučilišta u Budimpešti. Zaposlen je u Hrvatskom institutu za povijest – Podružnici za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavonskom Brodu gdje je od 2012. do 2021. vršio dužnost predstojnika Podružnice. Bavi se srednjovjekovnom poviješću sjeveroistočnih hrvatskih pokrajina. Od 2001. glavni je urednik historiografskog časopisa *Scrinia Slavonica*. Uz to povremeno objavljuje i književnu prozu. Živi u Osijeku. Objavio je do sada više od 80 znanstvenih članaka u domaćim i inozemnim časopisima i zbornicima te sljedeće autorske znanstvene knjige: *Čudesna svetoga Ivana Kapistrana. Povijesna i tekstualna analiza* (1999; englesko izdanje: *The miracles of St. John Capistran*, 2000; mađarsko izdanje: *Kapisztrán szent János csodái*, 2009.); *Potonuli svijet. Rasprave o slavonskom i srijemskom srednjovjekovlju* (2001.); *Vinkovci u srednjem vijeku. Područje grada Vinkovaca od kasne antike do kraja turske vlasti* (2007.); *Rudina: benediktinski samostan sv. Mihaela Arkanđela* (2020.); *Grabovo i Bijela – benediktinski samostani svete Margarete* (2021.).

Antun Bagudić, prosvjetni radnik u miru, osnovnu je školu završio u Gorjanima, a Gimnaziju u Vukovaru. Pedagošku akademiju pohađao je u Osijeku, gdje je diplomirao 1971. godine na studijskoj grupi Matematika i fizika. Stručni ispit za nastavnika osnovne škole položio je 1975. godine na Pedagoškoj akademiji u Osijeku. U prosvjetnoj djelatnosti radi od rujna 1969. godine, a od 1971. godine primljen je na stalno radno mjesto nastavnika matematike i fizike u Osnovnoj školi Gorjani na kojem je radio sve do izbora za mjesto direktora škole 1979. godine. U Gorjanima je bio i još uvijek jest uključen u rad društvenih i sportskih organizacija. Obavljao je razne dužnosti u nekadašnjoj MZ Gorjani, kao i u novije vrijeme u Poglavarstvu općine Gorjani. U lokalnom *Đakovačkom listu* objavljivao je članke o školstvu u Gorjanima, o nekim značajnim osobama – učenjacima (A.E), a u razdoblju 1999. – 2001. objavljivao je vijesti i kolumne o šahu.

Doc. dr. sc. Jacqueline Balen, završila je studij arheologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1995. godine. Doktorsku radnju pod

naslovom „Eneolitičke kulture na prostoru istočne Hrvatske“ obranila je 2010. godine. Zaposlena je u Arheološkom muzeju u Zagrebu u zvanju više znanstvene suradnice. Od 2012. do 2015. godine bila je ravnateljica Arheološkog muzeja u Zagrebu. Autorica je nekoliko izložbi, suradnica na nekoliko izložbenih projekata te tehnički urednik nekoliko kataloga izložbi i stalnih postava. Od 2012. godine vodi sustavna istraživanja na lokalitetima Talijanovo brdo u Lasinji i Gradina u Viškovicima. Sudjeluje u muzejskim i međunarodnim projektima koji se bave prezentacijom i popularizacijom arheološke baštine (Arheološki susreti u osnovnim i srednjim školama i Danube's Archaeological eLandscapes). Predsjednica je Hrvatskog arheološkog društva.

Dr. sc. Željka Bedić, diplomirala je 2006. godine na Odjelu za arheologiju Sveučilišta u Zadru, a 2014. godine na istom je Sveučilištu stekla titulu doktora znanosti obranivši disertaciju *Antropološka analiza osteološke građe bjelobrdske populacije u međurječju Save, Dunava i Drave*. Od 2009. godine zaposlena je u Antropološkom Centru Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, gdje od 2018. godine radi kao znanstveni suradnik. U ulozi antropologa od 2003. godine do danas sudjelovala je u nizu arheoloških istraživanja u Hrvatskoj, a suradnica je i u nekoliko znanstvenoistraživačkih projekata. Autor je i koautor 38 znanstvenih radova, sudjelovala je na 27 međunarodnih i 10 domaćih skupova te je održala tri znanstveno-popularna predavanja. Recenzira za strane i domaće časopise i dvaput je bila članica uređivačkih odbora.

Jelena Boras, završila je preddiplomski dvopredmetni studij arheologije i povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2010. godine. Diplomski studij arheologije završila je 2014. godine. Od 2016. godine zaposlena je u Muzeju Đakovštine Đakovo na mjestu kustosa arheologa.

Dr. sc. Ivana Čatić, diplomirala je 2000. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku Hrvatski jezik i književnost. Od 1999. godine zaposlena je u Osnovnoj školi Josipa Kozarca u Semeljcima na radnom mjestu učiteljice hrvatskog jezika sa statusom učiteljice mentorice. Poslijediplomski sveučilišni studij Jezikoslovlje upisala je 2006. godine na Filozofskom fakultetu u Osijeku, a doktorirala 2017. godine obranom rada „Toponimija Đakovštine“.

Mirko Ćurić, hrvatski je književnik, znanstvenik i urednik. Zaposlen je na radnom mjestu ravnatelja Srednje strukovne škola Antuna Horvata u Đakovu. Dopredsjednik je Društva hrvatskih književnika. Doktorant je Filozofskog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku. Objavio je dvadeset samostalnih knjiga – pjesama, priča, romana, eseja, kritika i znanstvenih studija te dvadeset i dvije slikovnice. Priredio je i uredio više desetaka knjiga. Sudjelovao je na više desetaka stručnih i stručno-znanstvenih skupova i radove objavljivao u hrvatskim i stranim zbornicima i časopisima. Šesnaest dramskih igara izvedeno mu je na programu otvaranja *Đakovačkih vezova*. Tekstovi su mu prevedeni na mađarski, engleski, njemački, poljski, bugarski i makedonski jezik. Za svoj rad dobio je šest nagrada.

Izv. prof. dr. sc. Tomislav Galović, završio je Pazinski kolegij – klasičnu gimnaziju u Pazinu, a na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je povijest, arhivistiku, latinski jezik i rimsku književnost. Na istom je sveučilištu 2010. godine doktorirao s temom *Libellus Policorion – Rogovski kartular (diplomatičko-povijesna analiza)*. Sada je izvanredni profesor i predstojnik Katedre za pomoćne povijesne znanosti i metodologiju historije na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Bio je obnašatelj dužnosti prodekana za organizaciju i razvoj Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Vanjski je suradnik Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i član Znanstvenog centra izvrsnosti za hrvatsko glagoljaštvo pri Staroslavenskom institutu u Zagrebu. Suradnik je Leksikografskog zavoda *Miroslav Krleža* u Zagrebu i član stručne radne skupine za povijest pri Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja u Zagrebu. Tajnik je i član Predsjedništva Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti, krovne strukovne organizacije hrvatskih povjesničara. Član je Upravnog vijeća Hrvatskoga državnog arhiva u Zagrebu. Proučava hrvatsku srednjovjekovnu povijest i pomoćne povijesne znanosti, hrvatsko glagoljaštvo te posebice povijest otoka Krka. Autor je i koautor desetak knjiga i stotinjak znanstveno-stručnih radova, urednik više zbornika te organizator znanstvenih skupova. Glavni je urednik znanstvenog časopisa *Krčki zbornik Povijesnog društva otoka Krka*, član uredništva časopisa *Fontes. Izvori za hrvatsku povijest* te Matičina časopisa

pisa *Hrvatska revija*. Glavni je urednik časopisa *Baščina* Društva prijatelja glagoljice u Zagrebu. Urednik je područja povijesti pri Izdavačkom savjetu FF-pressa Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dobitnik je Državne nagrade za znanost za 2004. godinu.

Dr. sc. Vladimir Geiger, znanstveni je savjetnik u trajnom zvanju na Hrvatskom institutu za povijest, na Odjelu za suvremenu povijest. Na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je povijest i doktorirao 1996. godine s tezom „Njemačka etnička zajednica u Đakovu i Đakovštini od početka 19. do sredine 20. stoljeća“. Od 1993. godine radi u Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu. Bavi se napose razdobljem Drugog svjetskog rata i neposrednog poraća, istražuje ljudske gubitke u Hrvatskoj s naglaskom na povijesti i sudbini hrvatskih Nijemaca te partizanskoj i komunističkoj represiji i zločinima potkraj Drugog svjetskog rata i u neposrednom poraću. Kao slijed tih bavljenja objavio je nekoliko knjiga i zbirki dokumenata, a u domaćim i stranim časopisima veći broj znanstvenih radova te je sudjelovao s izlaganjima na mnogobrojnim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima. Na Hrvatskom institutu za povijest voditelj je znanstvenog projekta „Rat, žrtve, nasilje i granice slobode u hrvatskoj povijesti 20. stoljeća“.

Ivana Hirschler Marić, diplomirala je na jednopredmetnom studiju arheologije na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Od 2005. godine zaposlena je na Odjelu za kopnenu arheologiju Službe za arheološku baštinu Hrvatskog restauratorskog zavoda. Tijekom 2007. i 2008. godine obnašala je dužnost voditeljice Odjela za kopnenu arheologiju. Od 2017. godine voditeljica je programa „Arheološka topografija srednjovjekovnih Gorjana“. Sudionica je brojnih arheoloških istraživanja diljem zemlje te koautor više znanstvenih radova. Polja znanstveno-istraživačkog interesa su: srednjovjekovna arheologija, samostanski kompleksi, groblja, urbana i ruralna naselja, svakodnevni uporabni predmeti u srednjem vijeku, osmanska keramika, kasnoantička keramika i staklo.

Andrej Janeš, diplomirao je jednopredmetni studij arheologije na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Ljubljani. Godine

2014. upisao je doktorski studij na istom Odjelu. Od 2008. godine radi u Odjelu za kopnenu arheologiju u Juršićima Službe za arheološku baštinu Hrvatskog restauratorskog zavoda, a od 2011. godine u Odjelu za kopnenu arheologiju u Zagrebu. 2011. godine stječe zvanje konzervatora arheologa, a 2019. višeg konzervatora arheologa. Od 2019. godine suradnik je na projektu „Migracije, identiteti i kontekst srednjovjekovne umjetnosti Kvarnera“ Odsjeka za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Od 2017. godine nacionalni je predstavnik u međunarodnoj udruzi za ruralnu arheologiju srednjeg i novog vijeka „Ruralia“ te zamjenik nacionalnog predstavnika u međunarodnoj burgološkoj udruzi „Castrum Bene“. Znanstveni interesi su srednjovjekovna arheologija, utvrde, samostanski kompleksi, groblja, naselja, predmeti svakodnevnog života, arheologija krajolika, arheološka metodologija, postupci u dokumentiranju arheoloških istraživanja.

Doc. dr. sc. Danijel Jelaš, diplomirao je povijest i engleski jezik na Filozofskom fakultetu u Osijeku 2004. godine. Stupanj magistra znanosti stekao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 2011., a doktora znanosti 2018. godine završivši Poslijediplomski doktorski studij medievistike na istom fakultetu. Od 2006. godine, nakon kraćeg rada u prosvjeti, zaposlen je u Državnom arhivu u Osijeku, gdje radi sve do 2020. godine. Od 2017. godine sudjeluje kao vanjski suradnik u nastavi na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Osijeku, a od 2020. godine postaje stalni zaposlenik Odsjeka. Autor je radova na temu srednjovjekovne povijesti gradova donjeg savsko-dravsko-dunavskog međurječja, arhivistike i arhivske pedagogije, povijesti Osijeka i kartografske baštine. Aktivni je član Hrvatskog arhivističkog društva te Društva za hrvatsku povjesnicu Osijek.

Dr. sc. Hrvoje Kalafatić, upisao je 1996. godine jednopredmetni studij arheologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorsku disertaciju s temom „Grupa Barice-Gređani i njezin položaj u brončanom dobu Karpatske kotline“ obranio je 2011. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu pod mentorstvom prof. dr. sc. Nives Majnarić-Pandžić. Tijekom studija i po njegovu završetku kao suradnik i kao voditelj

dugi niz godina surađuje i sudjeluje u istraživanjima s Gradskim muzejom Nova Gradiška i Arheološkim muzejom Osijek. Godine 2007. i 2008. bio je voditelj istraživanja lokaliteta Čepinski Martinci – Dubrava. Od 2015. godine radi kao znanstveni suradnik u Institutu za arheologiju u Zagrebu i bavi se prapovijesnim temama i primjenom daljinske interpretacije i geoprospekcije u arheologiji. Sudjelovao je također na brojnim međunarodnim i domaćim znanstvenim skupovima s izlaganjima i posterima, a kao recenzent i savjetnik radio je na brojnim izložbama.

Dr. sc. Marija Karbić, znanstvena je savjetnica u Podružnici za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest. Povijest je diplomirala na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (1996.), na kojem je i magistrirala s temom „Obitelj u gradskim naseljima srednjovjekovne Slavonije“ (2001.) te doktorirala obranivši disertaciju pod naslovom „Rod Borića bana. Primjer plemićkog roda u srednjovjekovnoj Požeškoj županiji“ (2005.). Kao vanjski suradnik sudjelovala je u nastavi na Hrvatskim studijima i Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu te Hrvatskom katoličkom sveučilištu. U svom znanstvenom radu prvenstveno se bavi poviješću plemstva i gradskih naselja u međurječju Save i Drave u srednjem vijeku. Autorica je knjiga *Plemićki rod Borića bana* (Slavonski Brod, 2013.) i *The Laws and Customs of Medieval Croatia and Slavonia: A Guide to the Extant Sources* (suautor Damir Karbić) (London, 2013.).

Izv. prof. dr. sc. Hrvoje Kekez, diplomirao je 2004. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorsku tezu „Plemićki rod knezova Babonića do kraja 14. stoljeća“ obranio je 2012. godine na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu te je iste godine na Odjelu za povijest Hrvatskog katoličkog sveučilišta izabran u znanstveno-nastavno zvanje docenta, te potom 2017. godine u znanstveno-nastavno zvanje izvanrednog profesora. Tijekom studija usavršavao se na Institutu za srednjovjekovnu povijest Sveučilišta u Leedsu u Ujedinjenom Kraljevstvu (Institute of Medieval Studies, University of Leeds) 2009. – 2010., a 2014. godine boravio je na poslijedoktorskom znanstvenom usavršavanju na Nanovic institutu za europske studije Sveučilišta Notre Dame u Indiani, SAD-u (Institute for

European Studies, University of Notre Dame, Indiana). Do sada je u raznim inozemnim i hrvatskim znanstvenim časopisima i zbornicima radova objavio četrdesetak znanstvenih radova, kao i više desetaka stručnih radova te održao brojna izlaganja na međunarodnim i domaćim znanstvenim skupovima održanih u inozemstvu i u Hrvatskoj. Također je objavio dvije znanstvene monografije te je uredio četiri zbornika znanstvenih radova, ali i samostalno i u koautorstvu objavio osam popularno-stručnih monografija. Također, do sada je sudjelovao u nekoliko znanstvenih projekata, od kojih je bio voditelj triju („Porijeklo, strukture i percepcije društvenih elita hrvatskoga srednjeg i ranog novoga vijeka“ /HKS/, „Percepcije hrvatskih, slavonskih i dalmatinskih elita u kasnom srednjem i ranom novom vijeku“ /HKS/, „Topografija srednjovjekovne Zagrebačke županije“ /HRZZ/).

Magdalena Kolenc, dr. vet. med., diplomirala je 2019. godine na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje je stekla titulu doktorice veterinarske medicine. Od 2019. godine radi kao asistentica u Zavoda za anatomiju, histologiju i embriologiju te je 2020. upisala doktorski studij veterinarske znanosti. Trenutno je studentica 2. godine doktorskog studija, a područje znanstvenog interesa joj je arheozoologija. Uz nastavu svakodnevno sudjeluje u radu Arheozoološkog laboratorija Zavoda za anatomiju, histologiju i embriologiju gdje je do sada sudjelovala u analizama prapovijesnih lokaliteta Sjeverne Dalmacije.

Kim Korpes, dr. vet. med., diplomirala je 2018. godine na Veterinarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje je stekla titulu doktorice veterinarske medicine. Od 2019. godine radi kao asistentica na Zavodu za anatomiju, histologiju i embriologiju, a iste je godine upisala Doktorski studij iz veterinarskih znanosti. Trenutačno je studentica 2. godine doktorskog studija, a područje interesa za izradu doktorskog rada je arheozoologija. Uz nastavu svakodnevno sudjeluje u radu Arheozoološkog laboratorija Zavoda za anatomiju, histologiju i embriologiju gdje je do sada sudjelovala u analizama srednjovjekovnih lokaliteta s područja kontinentalne Hrvatske.

Dr. sc. Željka Križe, diplomirala je povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (2003.) stekavši zvanje profesora povijesti i diplomira-

nog povjesničara. Doktorirala je u sklopu doktorskog studija povijesti na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu (2015.) s temom *Velikosrpska politička propaganda uoči raspada Jugoslavije na primjeru srbijanskoga tiska od donošenja Memoranduma SANU do početka ratnih sukoba u Hrvatskoj (1986. – 1991.)*. U siječnju 2020. izabrana je u znanstveno zvanje znanstvenog suradnika u znanstvenom području humanističkih znanosti – polje povijest. U prosincu 2020. stekla je stručno zvanje višeg arhivista. Od siječnja 2006. zaposlena je u Hrvatskom memorijalno-dokumentacijskom centru Domovinskog rata gdje radi kao viši arhivist u Odsjeku za konvencionalno gradivo Odjela za arhivsko gradivo u Domovinskom ratu. Od akademske godine 2017./2018. do 2019./2020. kao vanjski suradnik, izvođač, držala je predavanja na izbornom kolegiju „Jugoslavija 1986. – 1991. – put do raspada i rata“ na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Sudjelovala je na dvanaest znanstvenih i stručnih skupova od kojih je pet bilo međunarodnih. Objavila je više znanstvenih i stručnih radova. Urednica je jedanaest knjiga u izdanju HMDCCR-a i suradnica na sedamnaest knjiga dokumenata tzv. RSK, koje od 2007. objavljuje HMDCCR. Bila je suradnica 9. i 10. sveska Hrvatske opće enciklopedije Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. Suradnica je „Meridijana“, časopisa za zemljopis, povijest, ekologiju i putovanja.

Dr. sc. Dražen Kušen, školovao se u Osijeku, Đakovu i Zagrebu, diplomirao je 1995. i magistrirao 2003. godine na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorsku disertaciju obranio je 2011. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Registriran je u Upisniku znanstvenika Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske. Od 1999. radi kao arhivist u Državnom arhivu u Osijeku, od 1. travnja 2016. kao v. d. ravnatelja, a od 1. ožujka 2017. godine kao ravnatelj Državnog arhiva u Osijeku. Niz godina bavi se stručnim, istraživačkim i znanstvenim radom i sudjeluje na skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu. Objavio je više od 50 stručnih i znanstvenih radova u domaćim i inozemnim publikacijama. Svojim stručnim, istraživačkim i znanstvenim radom, interdisciplinarnim i interinstitucionalnim pristupom problemima nastoji doprinositi očuvanju, zaštiti i korištenju hrvatske kulturne baštine.

Ivan Lović, mag. ing. agr., osnovnu školu završio je u Gorjanima, opću gimnaziju u Đakovu te preddiplomski i diplomski studij na Fakultetu agrobiotehničkih znanosti u Osijeku. Od 2009. godine općinski je načelnik Općine Gorjani, gdje osim upravljanja jedinicom lokalne samouprave sudjeluje i u provedbi raznih kulturnih, društvenih i komunalnih projekata. Dugogodišnji je član KUD-a „Gorjanac“ iz Gorjana te svirač tradicijskih instrumenata: gajdi, samice i dvojnica. S gajdaško-samičarskom skupinom KUD-a snimio je nosač zvuka koji je bio nominiran za diskografsku nagradu Porin 2019. godine. Napisao je knjigu *Gorjanske ljelje* 2012. godine te više znanstvenih i stručnih radova iz područja poljoprivrede i etnologije. Obnovio je i uredio tradicijsku seosku kuću kao muzej. Bavi se uzgojem lijeske na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu.

Mr. sc. Luka Marijanović, lic. theol., lic. bibl., bio je profesor Sv. pisma i biblijskih jezika na VBŠ-u, a kasnije viši predavač na KBF-u Đakovu od 1974. do 2009. godine. Gimnaziju pohađa u Zagrebu i Đakovu, a filozofsko-teološki studij u Đakovu. Tu biva 1968. godine zaređen za svećenika. Na teološkom fakultetu Lateranskog sveučilišta u Rimu magistrira 1970. godine. Na biblijskom fakultetu Biblijskog instituta u Rimu magistrira 1974. Predavao je latinski jezik na Pedagoškom fakultetu u Osijeku 1997. – 2000. i na Visokoj učiteljskoj školi u Osijeku 1998. – 2000. te Uvod u Bibliju na njezinu dislociranom studiju u Vukovaru 2003. – 2005. Predavao je latinski na CUO „Braća Ribar“ u Osijeku 1990. – 1991. te grčki jezik na Klasičnoj gimnaziji u Slavonskom Brodu 1997. – 1998. U Rimu je predavao hrvatski jezik i književnost na slovačkoj (1971. – 1974.) i ukrajinskoj gimnaziji (1973. – 1974.). Obnašao je više crkvenih i školskih službi. Sad je kanonik Prvostolnog kaptola u Đakovu, tajnik Vijeća za kulturu i crkvena kulturna dobra pri HBK-a u Zagrebu. Objavljuje radove iz biblijske tematike, povijesti svoga zavičaja i sl.

Borna Marinić, magistrirao je povijest na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 2017. godine obranivši temu „Uloga specijalne jedinice policije Osa u Domovinskom ratu“. Duži niz godina uređuje i vodi Facebook stranicu *Dogodilo se na današnji dan – Domovinski rat* te portal Domovinski rat.

hr. Nakon što je dvije godine radio na HRT-u u emisiji TV Kalendar otišao je raditi na Hrvatski katolički radio gdje i danas uređuje niz emisija među kojima se ističu Domoljubne minute koje se emitiraju svakog dana. Autor je knjiga *SJP „Osa“ u Domovinskom ratu* te *Imi smo branili Hrvatsku: Romi u Domovinskom ratu*, kao i dokumentarnih filmova prikazanih na HRT-u – „Antifašisti“, „Atentat na Hrvatsku“, „Krvavi Uskrs“, „Zasjeda u Borovu Selu“, „Međunarodno priznanje Republike Hrvatske“ – te serijala „1991: Početak, obrat i pobjeda“.

Marin Mađerić, studirao je arheologiju i filozofiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Dugi niz godina bavi se digitalnom arheološkom terenskom dokumentacijom, a vještinu je stekao surađujući s raznim stručnjacima na mnogim arheološkim istraživanjima diljem Hrvatske. U kombinaciji s arheološkom nacrtnom dokumentacijom bavi se 3D vizualizacijama i rekonstrukcijama arheoloških cjelina i krajolika. Nekoliko godina unazad sudjeluje na multidisciplinarnim istraživanjima pretpovijesnih Gorjana pod vodstvom dr. sc. Rajne Šošić Klindžić s Odsjeka za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Autor je nekoliko 3D vizualizacija vezanih za projekt.

Dr. sc. Branko Ostajmer, znanstveni je suradnik, od 2006. godine zaposlen na Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu. Povijest je diplomirao na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu 2011. godine obranio je doktorsku disertaciju pod naslovom *Narodna stranka u Slavoniji i Srijemu 1883.–1903.* Znanstveni interes usmjeren mu je na teme iz političke, društvene i kulturne povijesti s prijelaza iz 19. u 20. stoljeće, uz posebnu pozornost na prostor Kraljevine Hrvatske i Slavonije te na hrvatsko-mađarske odnose.

Dr. sc. Iva Papić, diplomirala je povijest umjetnosti i latinski jezik i rimsku književnost na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorirala je 2019. godine na Odsjeku za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Od 2005. godine zaposlena je u Ministarstvu kulture i medija: Odjel za kulturnu baštinu, Konzervatorski odjel u Osijeku. Od 2020. godine suradnica je na projektu „Razvoj i baština vojnih redo-

va u Hrvatskoj“, znanstveno-istraživačkom projektu Hrvatske zaklade za znanost (IP-2019-04-5513), te suradnica na projektu „Srednjovjekovne crkve između Drave i Save“ Zaklade László Teleki, Budimpešta. Znanstveni interesi su srednjovjekovna crkvena umjetnost i arhitektura, srednjovjekovni urbanizam i utvrde, srednjovjekovna naselja i župe te srednjovjekovna svakodnevnica.

Dr. sc. Daniel Patafta, docent je na Katedri crkvene povijesti Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i član Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda u Zagrebu. Studij jednopredmetne povijesti završio je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje je stekao i magisterij znanosti. Kao kandidat za svećenika od 2008. do 2013. polazi filozofsko-teološki studij na KBF-u u Zagrebu, gdje počinje raditi na Katedri crkvene povijesti od 2013. godine kao asistent. Doktorirao je na istom Fakultetu 2016. godine. Sustavno se bavi franjevačkim povijesnim i teološkim temama, kao i temama iz crkvene povijesti 19. i prve polovice 20. stoljeća – osobito razdobljem između dvaju svjetskih ratova.

Irena Pauk Sili, zaposlena je u Hrvatskom restauratorskom zavodu, Restauratorskom odjelu Osijek, od 2001. godine. U svom stručnom radu temeljno se bavi povijesno-umjetničkim i konzervatorsko-restauratorskim istraživanjima pokretne i nepokretne kulturne baštine na području Slavonije, Baranje i Srijema. Kao voditeljica istraživanja radila je na velikom broju sakralnih i profanih objekata, među kojima i na projektu „Vukovar – Barokna jezgra“ u sklopu projekta „Istraživanje, obnova i revitalizacija kulturne baštine Ilok – Vukovar – Vučedol“. Rezultatima konzervatorsko-restauratorskih istraživanja i prijedlozima obnove znatno doprinosi očuvanju kulturne baštine, posebice objekata osječke Tvrđe. Članica je Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske i nekadašnji predavač (vanjski suradnik) na Umjetničkoj akademiji u Osijeku za kolegij Zaštita spomenika.

Adam Pavić, nakon završenog glazbenog školovanja (glavni predmet klarinet) u Zagrebu, vratio se u Slavoniju. U Gorjanima predaje Muzički odgoj (danas Glazbena kultura). Radio je i u osnovnim školama u Đakovu. U srednjim školama vodio je pjevački zbor i tamburaški orkestar. Predmet

Gitaru predavao je u Glazbenoj školi pri OŠ „A. Harambašić“ u Donjem Miholjcu, Glazbenoj školi J. Runjanina u Vinkovcima i Glazbenoj školi pri OŠ „I. G. Kovačić“ u Đakovu. Uz učiteljski poziv još od 70-ih godina 20. stoljeća aktivno se bavio tamburaštvom, skladanjem i aranžiranjem, melografijom i etnomuzikologijom. Član je strukovne udruge skladatelja (HDS ZAMP). Godinama je bio član Hrvatskog društva folklornih koreografa i voditelja (HDFKiV), Upravnog odbora KUD-a „Sklad“ iz Đakova, a od 80-ih godina do Domovinskog rata bio je dirigent i zborovođa mješovitog pjevačkog zbora „Sklad“, jednog od najstarijih u Hrvatskoj (1863.). Učiteljski poziv razvija i izvan školskih ustanova pedagoškim radom s brojnim generacijama mladih glazbenika. Godine 1994. registrira i otvara glazbeno-školsku djelatnost „Amadeus“ sa sjedištem u Đakovu, prvu u Đakovštini i među prvima u Slavoniji i Baranji. Djeluje i kao voditelj tamburaške sekcije KUD-a „Gorjanac“, a jedno vrijeme bio je i predsjednik istog društva. Bio je predsjednik NK „Budućnost“, a nekoliko godina i načelnik Općine Gorjani. Dugo godina bavi se melografijom, a snimke samostalnih terenskih istraživanja folklorne glazbe objavljuje u knjigama i publikacijama. Među ostalim, koautor je knjiga: *Narodni plesovi Đakovštine* (1989.), *Pjesmom na Vezove* (1994.), *Starogradske pjesme i plesovi* (2003.), *Pjesmom i plesom na Vezove* (2005.), *Katarinsko kolo* (2008.) i dr. Autor je monografije *Gorjani – povijesno-kulturni razvoj* (1986.), a 2006. godine kao koautor objavljuje monografiju *Đurđanci kod Đakova*. Bio je bio urednik i voditelj emisije ozbiljne glazbe „Vodič kroz glazbu“ na Radiju Đakovo. Novinarske tekstove objavljivao je u *Glasi Slavonije*, *Đakovačkom listu* i *Đakovačkim novinama*. Dugogodišnji je član i suradnik Đakovačkih vezova, nekoliko je godina bio predsjednik Folklornog odbora i član organizacijskog odbora. Od devedesetih je član programskog odbora folklorne smotre Brodsko kolo, najstarije u Hrvatskoj. Za svoj rad dobivao je nagrade i priznanja od KUD-ova, organizacija i društvenih zajednica, a 1996. godine Hrvatski sabor kulture dodijelio mu je diplomu za 30 godina amaterskog djelovanja. Hrvatski je branitelj, dragovoljac i nositelj Spomenice Domovinskog rata.

Prof. dr. sc. Nenad Pokos, diplomirao je 1991. godine na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Na

istom je fakultetu magistrirao 1996. i doktorirao 2000. godine. Zaposlen je na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar u zvanju znanstvenog savjetnika. Objavio je ukupno oko 50 znanstvenih i stručnih radova te sudjelovao na oko 40 međunarodnih i domaćih znanstvenih skupova. Sudjelovao je u 30-ak istraživačkih projekata Instituta Pilar. Redoviti je profesor na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu gdje je nositelj kolegija Politička geografija i Stanovništvo svijeta te na Hrvatskom katoličkom sveučilištu gdje je nositelj kolegija Politička geografija i Demografska obilježja svijeta.

Dr. sc. Marija Raguz, završila je studij hrvatskoga jezika i etnologije na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. 2017. doktorirala je s temom „Sjeveroistočni rubni govori slavonskoga dijalekta, posavskoga poddijalekta“ na Poslijediplomskom studiju Jezikoslovlje Filozofskoga fakulteta u Osijeku. Zaposlena je na Sveučilištu Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Predaje Povijest medicine na Medicinskom fakultetu. Bavi se filološkim temama i temama iz medicinske antropologije, a primarni fokus većine njezinih istraživanja je na Slavoniji.

Dr. sc. Robert Skenderović, doktorsku tezu „Utjecaj terezijanskih reformi na demografski razvoj slavonskog Provincijala“ obranio je 2005. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 1998. godine radi na Hrvatskom institutu za povijest, u Podružnici za povijest Slavonije, Srijema i Baranje (Slavonski Brod), trenutačno u zvanju znanstvenog savjetnika. Sudjelovao je na brojnim znanstvenim skupovima u zemlji i inozemstvu. Objavio je dvije autorske znanstvene monografije, suautor je dvaju srednjoškolskih udžbenika, a uredio je i četiri zbornika znanstvenih radova. Do sada je sudjelovao u nekoliko znanstvenih projekata. Od godine 2015. do 2019. vodio je istraživački projekt „Od prašuma do oranica: povijest antropizacije šuma u Slavoniji od srednjeg vijeka do početka 20. stoljeća“ (HRZZ), a od 2021. godine voditelj je istraživačkog projekta „S(c)lavoni(j)a: ime, opseg i pogranični položaj u srednjem i ranom novom vijeku“ (HRZZ). Član je uredništva časopisa *Scrinia Slavonica*.

Ana Solter, muzejska je savjetnica dokumentaristica i voditeljica Odjela za dokumentaciju Arheološkog muzeja u Zagrebu. Voditeljica je raznih pro-

jekata digitalizacije arheološke i dokumentacijske građe Muzeja, autorica nekoliko izložbenih projekata (Mala povijest AMZ, i palača i muzej...), kao i stručnih i znanstvenih članaka i knjiga. Sudjelovala je u brojnim arheološkim istraživanjima. Znanstveni joj je rad usmjeren na istraživanje povijesti hrvatske arheologije te joj je se na tome zasniva i doktorski rad u izradi. Dobitnica je godišnje nagrade Hrvatskog arheološkog društva (2016.) za projekt *#DoveTales, Vučedolska golubica putuje s Vama* te Hrvatskog muzejskog društva (2017.) za monografiju *Arheološki muzej u Zagrebu – život od 19. do 21. stoljeća*.

Dr. sc. Manda Svirac, znanstvena je suradnica u miru. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirala je etnologiju i francuski jezik i književnost. Po završetku studija od 1976. do umirovljenja 2011. godine bila je u neprekinutom radnom odnosu na Filozofskom fakultetu u Zagrebu te je u tom razdoblju bila na studijskom boravku u Beču, vodila bilateralnu sveučilišnu suradnju fakultetskih etnologa iz Krakova i Zagreba te održala više predavanja na Jagelonskome sveučilištu u Krakovu. Na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju u Zagrebu predavala je kolegije iz predmeta izvaneuropskih naroda i kultura te izborni predmet Kršćanska simbolika u hrvatskoj tradiciji i dr. Osim sudjelovanja na mnogim međunarodnim skupovima u zemlji i inozemstvu te rada na projektima na Filozofskome fakultetu u Zagrebu, organizirala je i vodila više skupova, okruglih stolova i radila sa studentima na terenu. U okviru suradnje s medijima napisala je više scenarija koji su ekranizirani i prikazani na HRT-u Zagreb. Napisala je više od 100 znanstvenih i stručnih priloga u domaćim i stranim časopisima i recenzija. Samostalno je objavila sljedeće knjige: *Darivanje kruhom u običajima Hrvata* (1998.), *Nakon susreta s pastirima. Pastiri u hrvatskim obiteljskim zadrugama* (2002.), *Zapjevajmo danas. Vođinci, crkvene pučke popijevke* (2016.), *Rječnik vođinačkoga govora* (2021.). U suautorstvu s Josipom Plavšićem objavila je *Vođinci: Vrijeme, ljudi, događaji* (2009.) te s Pavom Vilhelmom *Kulturno-umjetnička udruga „Napredak“ Podravski Podgajci: Vrijeme, ljudi, događaji* (2016.). Članica je Hrvatskoga etnološkog društva, Hrvatskoga katoličkog društva prosvjetnih djelatnika te Hrvatskoga mariološkog instituta. Za svoj rad 2008. godine nagrađena je *Oskarom za međunarodni folklor*.

Izv. prof. dr. sc. Rajna Šošić Klindžić, radi na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu kao izvanredni profesor. Na istom fakultetu zaposlena je od 2004. kao znanstveni novak, pa docent. Doktorirala je 2010. godine. Od akademske godine 2005./06. sudjeluje u izvođenju nastave na studijima arheologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu (do 2010. na preddiplomskom studiju, nakon 2010. na diplomskom i poslijediplomskom studiju). Znanstveno se usavršavala u inozemstvu u Mađarskoj (Stipendija Mađarske vlade 2006., Magyar Nemzeti Múzeum) i Sjedinjenim Američkim Državama (Stipendija Vlade SAD – Junior Faculty Development Program 2007., UC Berkeley). Voditelj je istraživačkog projekta Hrvatske zaklade za znanost „Modeliranje mreže prapovijesnih naselja u Slavoniji“ (IP-2019-04-5344). Na međunarodnom projektu ERA-SMUS+ Strategic Partnership – STEM in heritage sciences koordinator je za Hrvatsku.

Dr. sc. Bartul Šiljeg, na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu diplomirao je arheologiju 1997. godine. Magistrirao je 2001. („Vojna arhitektura Justinijanovog doba na sjevernom Hrvatskom primorju“) i doktorirao 2006. godine („Proučavanje kasnoantičke naseljenosti Hrvatskog primorja primjenom metode daljinskog istraživanja“) na Odsjeku za arheologiju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Zaposlen je na Institutu za arheologiju u Zagrebu u zvanju znanstvenog suradnika. Od 1997. godine kontinuirano sudjeluje u znanstveno-istraživačkim projektima posvećenima srednjovjekovnom arheološkom nasljeđu Hrvatske. Vodio je višegodišnja istraživanja u Baškoj (Arheološka zona Korintija, Bosar-Sokol), kod Tara (Stancija Blek) i u Voćinu (crkva PBDM). Sudjelovao je u mnogim arheološkim istraživanjima u zemlji i inozemstvu. U Znanstvenom vijeću za daljinska istraživanja HAZU član je Izvršnog vijeća te pročelnik Sekcije za arheologiju i povijesno nasljeđe. Znanstveni mu se interesi vežu uz kasnu antiku, srednji vijek, daljinsko istraživanje, utvrđenja i staklo.

Luka Štefan, kustos, diplomirao je 2018. godine na Odsjeku za arheologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom studija započinje suradnju s Arheološkim muzejom u Zagrebu radeći kao vodič po stalnom

postavu i volontirajući na numizmatičkom odjelu. U 2020. godini polaže državni stručni ispit za kustosa. Paralelno s radom u Arheološkom muzeju ostvaruje suradnju s brojnim institucijama, uključujući Hrvatski restauratorski zavod s čijim djelatnicima sustavno od 2016. godine sudjeluje na mnogobrojnim arheološkim istraživanjima diljem Hrvatske. Izuzev srednjovjekovne i novovjekovne numizmatike i ekonomskih prilika, područje interesa su mu religija i pogrebni običaji tijekom spomenutog razdoblja.

Dr. sc. Nataša Štefanec, redovita je profesorica na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta u Zagrebu. Od 2001. predaje povijest ranog novog vijeka na istom odsjeku. Predavala je i na Sveučilištu u Splitu i Sveučilištu u Rijeci. Istražuje hrvatsku i europsku povijest od 15. st. do 18. st., posebno povijest Vojne krajine te povijest plemstva i socijalnokulturnih praksi na imperijalnom pograničju. Posljednjih godina intenzivno radi i na projektu prezentacije i popularizacije baštine. Dobitnica je niza stipendija za studiranje, arhivski rad i usavršavanje u Austriji, Mađarskoj, Njemačkoj, Velikoj Britaniji i Kini. Godine 2002./2003. bila je *Croatian Teacher/Fellow na University College London* (SSEES, UCL). Godine 2009. bila je gostujući znanstvenik na *Das Leibniz-Institut für Geschichte und Kultur des östlichen Europa* (GWZO) u Leipzigu, a godine 2021. gostujući profesor na Sorboni (*Université Paris 1 Panthéon-Sorbonne*). Uz niz znanstvenih članaka na nekoliko jezika objavila je tri monografije te uredila četiri knjige.

Goran Tomac, mag., diplomirao je 2018. godine na Odsjeku za arheologiju te na Odsjeku za anglistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Tijekom i nakon studija radio je kao slobodni prevoditelj i sudjelovao u istraživanjima više arheoloških lokaliteta na prostoru Hrvatske (Vela Spila, Žukovica, Bukovac, Romualdova pećina, Lim 001, Abri Kontija, Gorjani-Topole, Velika pećina Kličevica itd.). Upisao je doktorski studij 2020. godine te se zaposlio na Odsjeku za arheologiju kao asistent. Suradnik je na projektu „Modeliranje mreže prapovijesnih naselja u Slavoniji“ koji financira Hrvatska zaklada za znanost. U svom radu bavi se arheozoološkom analizom ostataka sisavaca na arheološkim lokalitetima i rekonstrukcijom strategija preživljavanja prapovijesnih populacija.

Dr. sc. Ivo Turk, zaposlen je kao viši znanstveni suradnik na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu. Diplomirao je geografiju na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu 2001. godine. Magistrirao je 2006., a doktorirao 2010. godine na istome fakultetu. Bavi se demografijom i socijalnom geografijom. Bio je suradnik na dvama znanstvenim projektima: „Demografski gubitci i posljedice Domovinskog rata“ i „Demografski aspekti urbano-ruralne polarizacije Hrvatske“. Od 2012. do 2013. godine bio je izvršni voditelj tržišnog projekta „Turistički cvijet – kvaliteta za Hrvatsku“. Od 2014. godine voditelj je projekta „Croatia Maymester Study Abroad“ čiji su nositelji Institut Pilar i University of Georgia iz SAD-a. Autor je 39 znanstvenih radova.

Petar Ušković Croata, nakon položenog ispita zrelosti u Nadbiskupskoj klasičnoj gimnaziji s pravom javnosti u Zagrebu upisuje studij filozofije i latinskog jezika na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove (danas Fakultet filozofije i religijskih znanosti) i Hrvatskim studijima (danas Fakultet hrvatskih studija) Sveučilišta u Zagrebu. Akademsku godinu 2012/2013. provodi kao stipendist Akademije Vivarium Novum u Rimu gdje studira latinski i grčki jezik s književnostima te antičku filozofiju, kao i književnost humanizma i renesanse. Diplomirao je latinski jezik i hrvatski latinitet na Fakultetu hrvatskih studija, a diplomski rad o epigramima Đura Ferića napisao je na latinskom jeziku. Dobitnik je Nagrade voditelja Hrvatskih studija za najboljeg studenta na diplomskom studiju hrvatskog latiniteta. Radio je kao nastavnik latinskoga jezika na zamjeni u nekoliko osnovnih i srednjih škola u Zagrebu, a od 2019. godine zaposlen je kao asistent na Odsjeku za kroatologiju na Fakultetu hrvatskih studija, gdje je obranio i temu doktorskoga rada *Rukopisni epigrami Đura Ferića – interpretacija, kritičko izdanje i komentar*, koji je izradio pod mentorstvom prof. dr. sc. Mirjane Matijević Sokol. Objavio je nekoliko znanstvenih radova iz područja hrvatskoga latiniteta i nekoliko prijevoda s latinskoga jezika. Autor je udžbenika i priručnika iz latinskoga jezika. Član je Matice hrvatske, Društva hrvatskih književnih prevodilaca, Društva za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije *Tkalčić* i International Association for Neo-Latin Studies (Leuven, Belgija).

Dr. sc. Milan Vrbanus, dvopredmetni studij povijesti i arheologije završio je 1996. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Na istom fakultetu magistrirao je 2002., dok je doktorsku disertaciju obranio 2006. godine. Radio je kao znanstveni novak na Hrvatskom institutu za povijest u Zagrebu (1998. – 2008.), a od 2008. godine do danas kao znanstvenik u Hrvatskom institutu za povijest – Podružnici za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavonskom Brodu. Izabran je 2013. na radno mjesto višeg znanstvenog suradnika, a 2019. godine u zvanje znanstvenog savjetnika. Proučava gospodarsku povijest slavonskih vlastelinstava u 18. stoljeću. Do sada je objavio jednu suautorsku znanstvenu monografiju, četiri suautorske knjige građe, 50 znanstvenih radova i pet priloga arhivskog gradiva u znanstvenim časopisima te je uredio jedan zbornik znanstvenih radova.

Dr. sc. Ivan Zubac, završio je dvopredmetni studij engleskog jezika i književnosti i povijesti na Filozofskom fakultetu u Osijeku. Doktorirao je na Papinskom sveučilištu Gregoriana u Rimu s temom *Croatian Catholic Movement on the Territory of the Archdiocese Osijek-Djakovo in the Interwar period 1918-1941*. Radio je kao učitelj i profesor povijesti i engleskog jezika te kao prevoditelj s engleskog i talijanskog jezika. Od 2017. godine radi kao asistent poslijedoktorand na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Đakovu Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Objavio je više znanstvenih radova i sudjelovao na znanstvenim skupovima s temama iz područja crkvene povijesti.

Dr. sc. Dražen Živić, diplomirao je, magistrirao i doktorirao na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Znanstveni je savjetnik u trajnom zvanju u Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar. Bio je dugogodišnji voditelj Područnoga centra Instituta Pilar u Vukovaru (2006. – 2019.), a od 2019. godine pomoćnik je ravnatelja Instituta Pilar. Uže područje znanstvenog interesa obuhvaćaju teme iz opće demografije, etnodemografije, demografije rata, demografije braka i obitelji, regionalne demografije, demografije starenja, demografije Hrvatske, demografije malih područja. . . Objavio je dvije stotine radova u znanstvenim časopisima, knjigama i zbornicima radova. Autor je i suautor šest znanstvenih knjiga.

Sudjelovao je na brojnim znanstvenim i znanstveno-stručnim skupovima u Hrvatskoj i inozemstvu. Bio je voditelj ili suradnik na brojnim znanstvenim projektima. Kao naslovni izvanredni profesor sudjelovao je u nastavi na Fakultetu Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, na Hrvatskom katoličkom sveučilištu, na Katoličko-bogoslovnom fakultetu u Đakovu, na Diplomatskoj akademiji Ministarstva vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske te na Ratnoj školi „Ban Josip Jelačić“ Hrvatskog vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman“. Dobitnik je više priznanja i nagrada. Član je različitih odbora i vijeća ustanova i institucija iz područja znanosti i kulture. Živi i radi u Vukovaru i Zagrebu.

Dr. sc. Ivana Žebec Šilj, diplomirala je i doktorirala na Fakultetu hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. Bavi se nacionalnom poviješću u međuratnom razdoblju i ekonomskom poviješću. Autorica je jedne monografije i urednica brojnih zbornika radova. Rezultate svojih istraživanja predstavlja na pretežno međunarodnim znanstvenim skupovima nastojeći podignuti vidljivost nacionalne historiografije. Viša znanstvena suradnica je na Institutu društvenih znanosti Ivo Pilar u Zagrebu.

GORJANI

MJESTO
LJUDI
IDENTITET
BAŠTINA

ORGANIZATOR

Općina
Gorjani

SUORGANIZATORI

HRVATSKI
institut za
POVIJEST

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija

SPONZORI

ČLANICA POSLOVNE GRUPE ČAZMATRANS-NOVA

Općina
Gorjani